

Ilmub kord nädalas.

<p>TOIMETUS JA TALITUS: Tallinn, Pagari tän. № 1, tuba 50. (Sõjaministeeriumi majas). Awatud kella 8—15. Telefon 1-63 (Sõjaväe keskaamast).</p>	<p>TELLIMISE HIND: Aastas Mk. 300 Poolesaastas „ 150 Weerandaastas „ 75 Üksiknummer 15 marka.</p>	<p>KUULUTUSTE HIND:</p> <table> <tr> <td>$\frac{1}{1}$</td> <td>lehekülge</td> <td>Mk. 3600</td> </tr> <tr> <td>$\frac{1}{2}$</td> <td>„</td> <td>„ 1800</td> </tr> <tr> <td>$\frac{1}{4}$</td> <td>„</td> <td>„ 900</td> </tr> <tr> <td>$\frac{1}{8}$</td> <td>„</td> <td>„ 450</td> </tr> <tr> <td>$\frac{1}{16}$</td> <td>„</td> <td>„ 250</td> </tr> </table>	$\frac{1}{1}$	lehekülge	Mk. 3600	$\frac{1}{2}$	„	„ 1800	$\frac{1}{4}$	„	„ 900	$\frac{1}{8}$	„	„ 450	$\frac{1}{16}$	„	„ 250
$\frac{1}{1}$	lehekülge	Mk. 3600															
$\frac{1}{2}$	„	„ 1800															
$\frac{1}{4}$	„	„ 900															
$\frac{1}{8}$	„	„ 450															
$\frac{1}{16}$	„	„ 250															

№ 40.

Laupäeval, 4. oktoobril 1924.

VI aastakäik.

SISU:

P. U.: Eesti ohvitserkonnast ja tema keelest. — A. Koern: Kas tuleb ohvitseride üldhariduse täiendamist soodustada või takistada. — ms—: Rohkem tähelepanu jalgväe osade sideüksustele! — Briti laevastiku vabadussõja aegsest tegevusest Baltimerel. — Keemilise sõja õudused ja hädaohud. — Vabadusristi kavalerid: v.-allohv. Karl Keuts ja n.-allohv. Karl Kümme. — M.: Nõukogude jalgväe reorganiseerimisest. — Kehaline kasvatus. A. K.: Sõjaväe kehalise kasvatus instituut Belgias; Sõjaministri käsukiri № 429; Kaitseväe kehalise kasvatus kursused. — J.-s.: Paar sõna üleajateenija vormist. — Bootsmann Rudolf Mihkelson †. — Kadett R. T.: Rohkem tähelepanu kaitseväelaste välimusele ja viisakusele. — Kaitseväe elu. — V. Tammemägi: Surm. — Üks programm Ameerika „hispaanlastele“. — K. A. H.: Needra protsess ja Läti „Põhja armee“. — Sõjaväelised teated välisriikidest. — Keelnurk. — Raamat-teated. — Ametlikud teated. — Sõjaministri käsukirjad.

Sügisedesed manöövrid Poolas.

1) Manöövrite juhataja, VII korp. ring. ülem div. kindral Rashevski; 2) VII korpuse ring. ül. adjutant leitn. Lechovski; 3) Kindralstaabi ülem div. kindral S. Haller; 4) Ratsaväe peainspektor kindral Rasvadovski; 5) III armee juhataja kindral Scheptitzki; 6) II korpuse ring. ülem div. kindral Romer; 7) Rootsi sõjaväe attashee kolonel-ltn. Arbin; 8) Tšehoslovakkia sõjav. attashee kindral-major Holy; 9) VII korpuse ring. staabi ülem kolonel-ltn. Vojtkidevicz; 10) Eesti sõjaväe attashee kolonel-leitn. Jacobsen; 11) Türgi sõjav. missiooni esimees kindral-major Nads Pascha; 12) Itaalia sõjaväe attashee kolonel Ivaldi; 13) Rumeenia sõjav. attashee kolonel Trandafirescu; 14) Prantsuse sõjaväe missiooni esitaja kolonel Forlot.

Eesti ohvitserkonnast ja tema keelest.

Reisimuljed Tallinnast Raasikule.

1.

Mõne aasta eest lugesin kord ühest Poola päeva-lehest oma üllatuseks meie ohvitserkonna koosseisu kohta sarnase ja lustrabava otsuse: „Nagu näha, on suurem osa Eesti kaitseväge ohvitseridest alles venelased.“ Siin juures pean tähendama, et Poola lehe kirjutus tuli isiku poolt, kes meie kohta ennem oli avaldanud samas lehes juba mitu otse ülistavat kirjeldust ja kes isiklikult meil oli käinud.

Minu imestus ja arusaamatus oli piiritu. Kuidas võib ometi tähelepanelik ja meile heatahtlik huvireisija meie ohvitserkonna koosseisu kohta ometi sarnasele arvamisele tulla? Mis andmed võisid olla temale aluseks selle üllatava ja, tõtt ütelda, meile riikliselt alandava otsuse tegemisel?

Kuid on palju asju, millega olemise niivõrd harjunud, et neid omas koduses õhkkonnas ja ümbruses enam tähele ei panegi. Kuid mõnikord torkab ta siiski silma ja asja näed siis alles nagu esimest korda.

Tuletame meelde veel meie naabrite soomlaste sagedaid märkusi ajakirjanduses, et Eesti sõjaväes valitseda veel tugev Vene vaim. Niisuguseid asju lugedes jäi asja põhjendus sagedasti tumedaks ja Vene mõju all mõeldi harilikult ikka Vene teenistusest ületulnud suurt hulka meie kaitseväge vanemaid ohvitserid. Kuid asi on tegelikult hoopis teisiti. Meie ei ole nagu seda enam harjunud nägemagi.

Kõik need arusaamatused ja väljamaalaste muljed meie ohvitserkonna koosseisu kohta said mulle üldiselt ja arusaadavaks tänavu suvel ühel õhtusel sõidul rongiga Tallinnast Narva poole. Ka mina, kel meie ohvitserkonna rahvuslase kuuluvuse kohta kindlad andmed ja tema eestiparastuses põrmugi ei kahtle, pidin tunnistama, ja sain aru, et väljamaalane, kes meie olusid ainult väliselt ja libesed vaatleb, ei võigi sagedasti saada meie ohvitserkonna koosseisu kohta muud muljet, kui see, mille tõin ülemalpool Poola lehest.

Toon selle juhtumise näitena meie ohvitserkonna teatava osa arusaamisest oma seisukohast, tema loomusunnilisest eneseavaldusest ja võib olla ka sisemisest minast. Asi ise oli järgmiselt, üksikasjus täiesti harilik ja tähtsusetu, kuid üldiselt osa meie ohvitserkonnale iseloomustav ja selle tõttu väga tähtis.

Sõidan rongil 2. kl. kupees Tallinnast Narva poole. Olen natuke vara vaksali tulnud ja selle tõttu tuleb vagunis natuke istuda ja rongi väljaminekut oodata. Akna all jaama perroonil kuulduvad sagedased venekeelsed hüüded, kõikvõitvalt ja peremehelikult kõik enese alla mattes. Muu jutuaajamine sünnib sosinal, oma vahel.

Mõtlen — see on ajalooline Vene mõju; pagulased tunnevad Eestis päris kodus olevat. Mõtlen, tuleb aeg, kus leivateenistus neid rohkem töö juurde köidab ja vähem laaberdamiseks aega jätab. Osa läheb neist tingimata Venemaale tagasi, kui vimm hingest vähegi lahkunud.

Neid mõtteid eietades tuleb minu vagunisse suure jutukõminaga trobikond meie kaitseväge ohvitserid — 4—5 noortmeest — kaasas ka paar naisolevust. Õhtu ämaruse tõttu ei või näha, kes nad on, kuid arvan, et on ehk nende abikaasad. Kuid kes teab! Mind hämmastab aga selle seltskonna omavaheline keel. Kõik räägivad linalgal Vene keeles. Ei või öelda, et just puhutas Vene keeles, aga siiski umbes sarnases, mida endised õndasad Vene keskkooliõpetajad eksternide katsetel Balti provintsi aktsendiks nimetasid. Muidu aga said minu uued reisiseltsilised üksteisest väga hästi aru ja olid selle keele tarvitamises väga nobedad.

Küsisin eneselt, mis sünnib neid meie kaitseväge noori juhte rääkima Vene keeles? Kas nemad ei oska

ehk Eesti keelt? Aga seal tuli mõte — kuidas võivad nad siis kaitseväge õpetajateks olla, kui nad riigikeelt ei mõista?

Mõtlesin jälle, ehk räägivad nad Vene keelt selle tõttu, et nende abikaasad (või kes nad on) ei oska Eesti keelt.

Kuid saatusel oli tarvis, et ka see minu viimane oletus pidi õnnetult vette kukkuma. Teine naisolevus, vaguni ust klõpsutades, tõukas vist seda liig kõvasti, sest teine kaaslane pidi kiljatama: „ära ära tapa!“ Nii rebenes ka see minu oletus.

Rongi väljamineku silmapilk ligineb. Kupees, kus mina ja minu „umbkeelne“ kaassõitjate seltskond asub, tuleb veel paar sõitjat-eraisikut ligi — kuid juba puhast maakeelt rääkijad. Üks neist tarvitab koguni lopsakat mulgi murret. Kuid minu venekeelne rõõmus seltskond matab oma võõra aktsentilise jutukõminaga kõik tulijad oma alla. See mõjub lõpuks ka juurdetulijatesse, kes vahetevahel umbusklikult minu noort reisiseltskonda piiluvad ja lõpuks oma jutuaajamist tasan-davad.

Mõni sekund enne hüüdu: „ärasõit“ ja rongi liikuma hakkamist tuleb just nagu üle noa tera meie kupeesse veel üks tsiviil riides isik. Nagu pärast aga selgus, oli see keegi meie vanematest ohvitseridest.

Selle aja sees on aga rong juba välja sõitnud ja läheb roopa otsadel mürtsudes ja hüpates Tapa poole edasi. Minu noor seltskond räägi aga omas armsas keeles innukalt edasi, kuid nüüd mitte enam naisolevustega (need on kuhugi ära kadunud) vaid juba täiesti oma vahel. Jutt käib kahuritest, poligoonist ja laskmistest. — See kestab ülemiste, Lagedi ja veel edasi.

Ülejäänud seltskond aga vaikib ja kuulab imestusega pealt. Minu vastasistuja läheb nähtavasti kärsituks, pöörleb istmel siia ning sinna; piilub kord mind, kord muud seltskonda, kord Venekees kahuritest rääkivaid noori rahvaväge juhte.

Viimaks pöörab tema noore seltskonna poole ja küsib: „Kas Teie rügemendis alati tarvitatakse Vene keelt?“ — Nooredmehed teevad poolküsiva ja imestand näo. Kuid minu vastasistuja lisab kohe juurde: „Olen kolonel.....“ Nüüd hüppavad minu noored kaassõitjad kohmetanult üles, kuid märkuse peale: „palun istuda“ — laskuvad tasakesti ja imestahult omile istmeile jälle tagasi. „Palun oma ülemusele ette kanda, et olen Teile märkuse teinud riigikeele ignoreerimise pärast.“

Minul oli selle juures vähe piinlik. Nägin, et ka märkuse tegija võõra juuresolekul ei tahtnud kõike ära öelda, mis öelda oli.

Et minul Raasikul maha tuli minna ja jaam vist juba lähedal oli, ei tahtnud mina seda huvitavat stseeni enam segada — võtsin pambu ja astusin emale ukse poole, mahamineja nagu tehes. Nüüd sõnas kolonel mõne sissejuhatava märkuse järele: „Teie, kui ohvitserid, olete teatavas mõttes riigivõimu esitajad ja ei ole sünnis, et Teie kui ohvitserid poolt avalikus kohas ignoreeritakse riigikeelt.“.....

Rong oli juba Raasikule jõudnud. Pidin maha astuma ja seepärast ei saanud mina enam selle huvitava loo lõppu kuulda. Uksest välja astudes kuulsin ainult, kui keegi noortestmeestest süüdlaselt raporteeris „Kuulan, härra kolonel!“

Kuid rohkem vist midagi enam ei juhtunudki. Sest samal ajal nägin ma ka oma kaassõitjate noort seltskonda rongilt maha tulevat, hobustele istuvat ja Jägala poole sõitvat.

Suvistelt õpeväljadel.

Pärastlõunane puhkus.

2.

See oli juhtumine, millest tahtsin rääkida. Iseenesest tühine, kuid siiski väga tähtis ja paljuütlev meie ohvitserkonna sisemise hingeelu kohta.

Kui niisugusesse seltskonda, nagu see noor reisiseltskond oli, peaks sattuma väljamaalane, kes meie olusid lähemalt ei tunne, ei võigi tema muud muljet ja otsust saada, kui et meie ohvitserkonna koosseisus on veel suur osa venelasi.

Ülemalnimetatud noortehärrade ja väeosa kohta, kus nad teenivad, kuulsin pärastpoole täiendavalt veel järgmisi huvitavaid asju. Isikud, kellel selle omapärase keelega väeosa kokkupuutumisi on olnud, kinnitavad ühemeelselt, et seal olevat Vene keel päris koduseks keeleks. Ka rivis käskletavat sagedasti Vene keeles. Omavahelisest läbikäimisest ja rääkimistest juba kõnelemata. Mõned nooremad, meie oma sõjakooli ohvitserid, kes sarnast seisukorda alguses natuke ebaloomulikuks pidanud ja väeosas valitseva Vene keele diktaatori vastu häält julgenud tõsta, on kohé rusikasse pigistatud ja oma koht näidatud.

See on täiesti võimatu, lubamatu ja ebaloomulik nähtus! Kui meil Vabariigi Valitsuse otsusega viiakse reameeste nimekirja üle reservohvitserid, kes ei soovi riigikeelt ära omandada, seda rohkem peaks rõhku pandama riigikeele oskuse ja tarvitamise peale härrade ohvitseride juures, kes praegu tegevas teenistuses. Ei usu, et ülemal nimetatud härrad ei oska riigikeelt niivõrd, et nad temas kõiki omi mõtteid ei jäksaks väljendada, muidu ei oleks nad ju enam kaitsevää ridades. Kui nad ka seda peaksid olema, siis peaksid nad ometi riigikeele ära omandama. Meil on palju häid ohvitserid, kes koosseisude kitsendamise puhul kaitsevää ridadest on

lahkuma pidanud, seal aga väga hea meelega teeniks. Nüüd on aga riigiteenistuses kohtadel, kus tuleks iseäranis piinlikult selle järele valvata, et tema esitajad oleks kindlad, riigitruud, isamaad ja rahvast armastavad isikud, ohvitserid, kes väljaspoolt vaatajale, võib olla ka seemiselt, tekitavad mulje, kui võõrastest, meie rahva hulka mitte kuuluvaist.

Ohvitser on tähtsam riigivõimu esitaja ametnik. Kui riigivõimu esitaja ametnik, ei ole temal sünnis omavahelise läbikäimise keelena tarvitada muud keelt kui riigikeelt, seda rohkem veel avalikkudes kohtades, kus selleks mingit tarvidust ei ole. Kui seda siiski tehakse, siis tundub see riigikeele ignoreerimisena, mis riiklase prestiihi seisukohalt täiesti lubamatu. Seda tuleks paljudele meie ohvitserkonnast silmas pidada, kes kafeedes, restoranides ja muus avalikkudes kohtades, kus suurema publikumi hulga kokku puutuda tuleb, enestest sagedasti venelaste mulje jäätavad. Sarnasele ülalpidamisele peaks kord lõpp tehtama. Kui teataval osal ohvitserkonnal enesel selle tarvidusest küllalist arusaamist ei ole, siis peaks selle peale reageerima ohvitseride kogud või isegi ametlikult.

Meie teame väga hästi, et meie kaitsevää ridades teenivad juba Vabadussõja päevist saadik mõned üksikud kodumaa Saksa rahvusest ohvitserid ja mõned ohvitserid venelased endisest Vene sõjaväest. Nende kohta ülemaltoodu märkus muidugi ei käi. Loomulikult on nende kodune ja sagedasti ka nende omavaheline keel avalikkudes kohtades nende oma emakeel.

Lõpuks pean tähendama veel, et Venekeelt ei tarvitata ohtralt ja täiesti ebasündaalt mitte ainult ülemaltähendatud väeosas. Niisuguseid väeosi on meil veel teisigi.

P. U.

Kas tuleb ohvitseride üldhariduse täiendamist soodustada või takistada?

Ma ei eksi vist, kui ütlen, et lugeja on väga imestanud, et sarnane küsimus üldse tekkida on võinud. Siin ei tohiks olla muud vastust, et ohvitseride üldhariduse täiendamist tuleb soodustada alati ka kõikide võimalikkude abinõudega. Kuid siiski ähvardab meie ohvitserkonda selle küsimuse lahendamine vastupidises mõttes. Rääkimata juba Sõjaministri igakordse luba nõutamisest

üliskooli astumiseks, tahetakse nüüd välja anda käsukiri või seadlus, mille järele kõik ülikoolis õppivad ohvitserid on kohustatud iga ülikoolis olnud aasta eest sunduslikult 1 või 1½ aastat sõjaväes järele teenima.

Vaatame, mis oleks tegelikult selle tagajärjek. Ülikoolis olevad ohvitserid ei ole ju teenistusest vabastatud ja nad ei saa loengutel käia. Nende

vahekord ülikooliga piirdub ainult sellega, et nad üliõpilaste nimestikus seisavad, semestri algul õpera maksavad, või kui õppur-sõdurid, siis ainult kantseleis registreerivad. Paljud ohvitserid-üliõpilased elavad väljaspool ülikooli linna ja nende eest toimetavad õpera maksimisi ja registreerimisi sagedasti teised isikud. Eksamid sooritatakse harilikult seaduslikul puhkuse ajal. Sarnastes tingimustes ei suudeta harilikult ülikooli lõpetada normaalse aja jooksul ja suurem hulk ohvitserid seisab ülikooli nimekirjades 6—7 aastat, üksikud isegi veel kauem. Mille järele siis arvata järeleteenimise aega? Eksamitel käia tuleb igalühel ühepalju. Kas on siis õiglane, et see ohvitser, kes kauem nimestikus seisnud, on hohustatud kauem järele teenima?

Asjaolud kujunevad niiviisi, et ohvitser, kes tahab ülikooli lõpetada, peab end 6—7 või isegi kuni 10 aastani kaitsevägega siduma. Sarnast kohustust võtab vaevalt keegi enese peale, kuna ta riigilt mingisuguseid soodustusi ei saa, vaid ainult kahekordselt peab töötama. Tagajärjeks on, et kõrgemat üldharidust omandada soovivad ohvitserid kaitsevæest lahkuvad või üldse oma hariduse täiendamise pooleli jätavad. Kaitsevægi kaotab sellega palju. Kas tõesti meie kaitsevæe kõrgemad juhid leiavad, et kaitsevæe huvides on tarvilik ohvitseride üldhariduse täiendamist takistada?!

Millega on sarnane otsus põhjendatud? On ju arusaadav, et ohvitserid, kes väljamaale kõrgematesse sõjaväelistesse või kodanlistesse koolidesse komandeeritud, selle eest järele teenima peavad, sest nad on teenistusekohustest vabastatud, saavad riigilt palka edasi ja lisaks veel kõrget päevaraha. Riik kulutab nende ohvitseride peale palju ja loomulik on, et nad seda millegagi tasuma peavad. Samuti ka ohvitserid meie kõrgematel sõjaväelistel kursustel. Ka siin kannab riik ohvitseride erihariduse täiendamiseks suuri kulusid. Kuid meie ülikoolis õppivad ohvitserid ei saa riigilt midagi. Neid ei vabastata teenistuse kohustest, neile ei anta rohkem puhkust. Nad võivad õppida ainult vabal ajal. Õpera maksavad nad ise. Kuid nad peavad erikohustusi kandma, nagu oleksid nad riigile kulusid sünnitanud. Võib olla, õpib mõni ohvitser

vabal ajal Prantsuse või Hiina keelt, või käib tantsukursustel, või teeb tegemist muusikaga, kirjandusega, kunstiga. Kui järjekindel tahtetakse olla, siis pandagu ka nende peale selle eest erikohustused.

Ülikoolilinna garnisonist olla pärit väide, et ohvitseride õppimine takistavat nende teenistuse kohuste korraldiku täitmist. Oletame, et mõni ohvitser õppimise jaoks mõne tunni teenistuse ajast omavoliliselt näppab. Selle nähtuse mahasurumiseks on ju olemas harilikud distsiplinaarabinõud, kuid mitte ka teiste ohvitseride õppimise takistamine. Võib olla, öeldakse, et ohvitser end liiga tööga koormab ja selle tõttu ei suuda küllalt edukalt oma teenistuse kohuseid täita. Aga mitte-õppija võib ju terve õõ läbi pummeldada ja veel väsinumalt teenistusse ilmuda. Võib kindel olla, et edasipüüdev inimene, kellel tahtejõudu jätkub vabal ajal töötada, palju paremini suudab ka teenistuses töötada, kui see, kes oma vaba aja lihtsalt surnuks lööb. Enne kui seadluse algatajad oma otsuse teevad, et ülikoolis käivate ohvitseride teenistus kannatab, võiksid nad lihtsalt andmeid koguda selle kohta, millised on ohvitseride-üliõpilaste attestatsioonid, edasijõudmine teenistuses, edukus töös ja suurem arv oma aukraadidest kõrgematel kohtadel võrreldes protsentuaalselt ohvitseridega, kes oma üldhariduse täiendamise eest ei hoolitse. Kindlasti tuleks nad siis hoopis teisele otsusele.

Jääb järele veel üks väide, ainuke, mida tõsisemalt saab võtta. Nimelt võib karta, et kõrgema hariduse omandanud ohvitserid kaitsevæe kitsaste olude tõttu kaitsevæest lahkuvad ja omale mujalt teenistust hakkavad otsima. See võib tõesti nii olla. Kuid siin peab vastama, et kõigil ohvitseridel on teenistusest lahkumine vabaks jätud ja ainult ühele osale takistusi tegema hakata on täieline ülekohus. Kõrgema haridusega ohvitseride kestvat rakendamist kaitsevæe tööle tuleb saavutada teiste abinõudega.

Nagu näeme, ei ole kavatsitava seadlusel ühtegi mõistlikku alust ja loodetavasti vaatab Vabariigi Valitsus selle küsimuse peale siiski teise pilguga kui selle algatajad. A. Koern.

Rohkem tähelepanu jalgvæe osade sideüksustele!

Tehnika arenemine on toonud sõjapidamises esile rohkesti uusi võitlusvahendeid. Nende käsitamine nõuab juhtidelt kiiret otsustamist ja veel kiiremat otsuste edasiandmist otsekohestele täitjatele. Viimane on mõeldav ainult hästi korraldatud sidevõrgu kaudu. „Ilma kindla sideta ei oma juhtimine ega alluvate talitamine raudset kindlust, ilma selleta aga ei ole mõeldav edu. Ilma kindla sideta võib laguneda ka kõige parem sõjavägi.“

Vaevalt leidub küll inimesi, kes tihkaks hakata eitama side ülisuurt tähtsust praegusaja lahingus. Ekslik aga oleks sellest järeldada, et side alale meil igalpool väärilist tähelepanu on pööratud. Meie kaitsevæe side organisatsioon on oieti alles väljakujunemisel ja side üksuste tehniline koosseis mitmeti puudulik. Suuremalt osalt on see alles sõjaeagne pärandus. Mitmed tehnika uuemad saavutused side alal pole meie kätte hoopis veel ulatanudki. Samuti leidub äraproovitud ja ammu üldist tunnustamist leidnud sidevahendeid, mis kipuvad meil tarvitusest ära jääma (tuipost, teatekoerad, mitmesugune signaalsatsioon). Ei saa ka ütelda, et sideüksuste

komplekteerimine ja isikliku koosseisu ettevalmistamine enam midagi soovida ei jätaks.

Kujukalt peegeldub see ebamäärane olukord jalgvæe rügemendi side meeskonnas. Mida leiame sealt sidevarustuse alal? Mitmesugust süsteemi telefoni aparate, kümme-kond klm. väga mitmesordilist vana väljakaablilit, paar kommutaatorit — ja see ongi kõik. Asjata otsime sealt tuijaamasid, teatekoeri, igasuguseid optilise ja akustilise signaalsiooni vahendeid, rääkimata kõne pealtkuulamise abinõudest ehk mõnest „tehnikast viimast sõnast“. Tahtmata jääb mulje, nagu vaatleksime ennesõjaaegset Vene polgu side komandot...

Mis puutub side meeskonna komplekteerimisse, siis on harilikuks nähtuseks, et kompanidest saadetakse sinna mehed, keda kompani ülem heal meel oma käsutuses näha ei soovi. Selle „valitud“ koosseisuga, kus suur protsent peale muu veel vaevalt kirjaoskajad, algab meeskonna eriõppuste pidamine. On hea, kui meeskonna ülemal leidub nende läbiviimiseks oma üldõppekava; üldist normaal-õppekava aga seni kokkuseatud ei ole. Arusaadav, et selle tagajärjel iga väeosa käib oma

rada. Missuguseid tagajärgi saavutatakse, seda teab ainult side meeskonna ülem, sest erialal tema tööd vaevalt keegi kontrollleib.

Kui kergesti mõnes väeosas side ala peale vaadatakse, näitab järgmine tõsiasi: N. rügemendi side meeskonna ülema koha pealt on viimase kolme aasta jooksul 6 ohvitseri läbi käinud, kusjuures pea kõik ilma sellekohase erihariduseta. Muidugi ei võimaldanud lühikene aeg ühelegi rivist tulnud ohvitserile meeskonna ülemana asjasse ligemalt süveneda ega side alal midagi ära teha. Tagajärg võib olla ainult üks — eksimused, halb sidekorraldus ja tehnilise varustuse eest hoolitsemine, ning meeskonna nõrk ettevalmistus. See avaldab kahtlemata oma jagu mõju väeosa üldise lahingu võime peale. Peab oletama, et sideülemate sagedane vahetus on tingitud asjaolust, et tähendatud koht kompani ülema omast madalamaks on arvatud ja sellepärast vanemad ohvitserid seal kaua püsida ei taha: esiteks on palk väik-

sem, teiseks takistab ta edasijõudmist teenistuse alal. Silmaspidades side tähtsust, ei saa viimast nähtust kuidagi enam normaalseks pidada.

Side asjanduse paremale järjele tõstmiseks jalgväe osades tuleks ettevõtta järgmist:

1) Väljatöötada eriõppuste üldõpekavad ja kontrollleida nende teostamist.

2) Varustada side meeskonnad ajakahaste sidevahenditega.

3) Meeskondade isikliku koosseisu valiku peale panna tõsist rõhku.

4) Side ülema koht lugeda igas suhtes kompani ülema kohale vastavaks ja

5) Ilma erihariduseta sideülematele korraldada sellekohased lühikeseajalised kursused.

Praegu valitseva korraga side alal jalgväe osades enam leppida ei saa. —ms—

Briti laevastiku Eesti vabadussõja aegsest tegevusest Baltimerel.

Meie vabadussõjast osavõtnud Balti laevastiku juhataja admiral Cowan'i aruanne Briti admirali teedile oma tegevusest meie vabadussõja ajal Balti merel.

Omaval ajal, peale meie vabadussõja lõppu, esitas meie vabadussõja ajast hästi tuntud Briti admiral Sir Walter H. Cowan, kes Briti laevastikku Baltimerel kauemat aega juhatas ja kes ka meie vabadussõjast osa võttis, oma tegevuse kohta Baltimerel ja Soome lahes Briti mereministeeriumile pikema aruande.

See aruanne on huvitav ja iseloomustab Briti sõjalaevastiku tegevust meie vabadusvõitluses üksikasjaliselt. Samuti selgitab ta ka selleaegist segast seisukorda Balti riikides.

See aruanne käib järgmiselt.

Admiraliteet, 9. aprillil 1920 a.

Ristleja „Delhi“, Devonporti linnas, 9. veebruaril 1920 a.

A u s t a t u d h ä r r a .

Minul on au saata siin Teile käesoleva aruande oma aastase tegevuse kohta Kuningliku Majesteedi Merijõudude juhatajaks olemise ajast Baltimerel, kus astusin Kontr-admirali Sir Edwyn S. Aleksander Singlair'i asemele 6. jaan. 1919 a.

Kui mina Baltimerel jõudsin, oli Saksa sõjavägede seisukord järgmine: Lätimaa oli okupeeritud Saksa sõjavägede poolt, kelle peastaapasus Liibavis.

Enamlased olid Riias ja tungisid järkjärgult lõuna-lääne sihis edasi.

Saksa sõjavägede moraal oli langenud ja distsipliin halb, ning kus enamlased iganes edasi tungisid, valgusid sakslased tagasi, paljudel juhtumistel taganemise juures üleandes enamlastele omi relvu ja laskemoona.

Veebruari kuu keskpaigaks olid enamlased edasi tunginud juba kuni Vindavi linnani ja olid Liibavist ida pool kõigest 40 miili kaugusel.

Olles ristleja „Caledon'i“ peal, mis seisis kapten-leitnant Henry S. M. Harrison-Wallace juhatusel, pommitasin enamlased Vindavist välja ja tegin võimalikke ettevalmistusi põgenejate evakueerimiseks Liibavist, sest arvasin mõtteta olevat linna pommitamises vahet teha sel juhtumisel, kui enamlased oleksid linna vallanud. Muid vägesid enamlaste linnast väljaajamiseks ei olnud.

Kohe peale selle, veebruari lõpul, hakkas merd mööda kohale jõudma uusi Saksa vägesid ja kindral-major krahv von der Goltz võttis Liibavis nende juhatusel oma kätte, mille järele seisukord kindlamaks muutus ja enamlased tuntavalt ida poole suruti. Sellega muutus seisukord rahuldavamaks.

Vahepeal tarvitasid lätlased presidendi k.t. Uhlmanis'e juhatusel suuri jõupingutusi selleks, et luua oma rahvuslist sõjaväge ja varustada seda Briti kuningliku valitsuse poolt antud väheste käsirelvadega, kuulipildujatega ja laskemoonaga, et siis, kui Saksa väed tagasi tõmbuvad, neil võimalik oleks oma kodumaad kaitsta enamlaste vastu.

Kuid peagi selgus, et rahvuslise sõjaväe asutamine lätlaste poolt sakslastele meelt mööda ei olnud, ja see oli sakslastele pärastpoolseteks hõõrumiste ja surveavalduste põhjuseks, ning lõppes Läti sõjavägedelt relvade ära võtmisega.

Niisugune teravaks aetud vahekord tõusis oma haritipule 16. aprillil, mil Läti sõjavägede staapi, mis Liibavi sõjasadamas asus, Saksa väed tungisid ja vahialla võtsid hulga Läti ohvitseride, neilt ära võttes relvu, röövides staabis raha ja dokumente ja surmates ning haavates seejuures hulka Läti sõdureid.

Samal ajal võeti Liibavis Balti-Saksa sõjaväelaste poolt vahi alla need Läti valitsuse liikmed, kellel korda ei läinud põgeneda, kuna teised pääsid varjule kuninglike saevade peale. Presidendi k. t. Uhlmanis piirati aga ühes Briti saatkonnaga sisse.

Samal ööl ilmusid minu juure laevale kaks Balti-Saksa noort ohvitseri, kes teatasid, et nad olla kuni uue valitsuse moodustamiseni Pääste Komitee vanemad ja palusid mind kindlustada neile selles liikumises kuningliku valitsuse toetust.

Seletasin neile, et seni, kuni mina päevasündmuste kohta rahuloldavaid seletusi pole saanud, ei saa mina neid kuulda võtta ega nende ettepanekuid tähelepanna ning saatsin nad maale tagasi ja nendest rohkem ei ole kuulnud.

Kui selle vahejuhtumise kohta seletuste nõudmisega krahv von der Goltzi poole pöörasin, ütles viimane enese igasugusest vastutusest ning teadmisest nimetatud kahe ohvitseri kohta lahti, sealjuures toonitades, et tema sõjaväed ei kuula käske ja et Balti-Saksa väed tema alla ei kuulu.

Selle järeldusel kutsusin kokku liitriikide esitajad, kelledega ühiselt kokkuseati järgmine nõudmine esitamiseks von der Goltzile:

I. Et väeüksus, mille osad Läti peastaapi tungisid, viibimata Liibavi piirkonnast väljaviidaks.

II. Et selle sissetungimise toime pannud Balti-Saksa väeüksuse juhataja saaks omalt kohalt tagandatud.

Nõudmiste täitmiseks sai määratud tähtaeg.

Mõlemad nõudmised täideti määratud tähtajaks, kuid von der Goltz teatas, et ta Läti valitsust enamlikeks peab ja selle tõttu ka kardetavaks piirkonnale, mida tema liitlaste ülesandel valitseb, ning sellepärast ei ole tema Läti valitsuse liikmeid nõus vabastama ega neile oma funktsioonide jätkamist lubama.

Niisuguse seisukorra üle sai esitatud Pariisi vastav aruanne. Mõni päev pärast seda olin sunnitud jäämineku pärast ning selle tõttu, et enamlaste laevastik hakkas avaldama tegevuse tundemärke, üleminema Soome lahte, kusjuures asjade ajamise Lääne merel usaldas 29. mail Baltimaadele jõudnud commodori Arthur A. M. Duff'i hooleks. Tema kiire ja täpne oskus Saksa olukorrast kinni haarata vabastas mind osaliselt väga suurtest muredest.

Selle ohvitseri tegevust kuni tema tagasiõiduni Inglismaale on mul paberil võimata külaliselt hästi hinnata.

Nüüd olen tema peale pannud vanema mereväe ohvitseri kohused Baltimerel.

Soome lahte jõudes ja sealse seisukorraga tutvunedes, oli minu lootuseks ja mõtteks nii varmalt, kui jääolud lubavad, võimalikult kauge-

male idasse tungida, et oleks võimalik Eesti väerinna pahemat tiiba toetada ja kaitseda seda vaenlase ümberhaaramise katsete eest merepoolt küljest.

Peale ühenduse loomist Eesti mere ja sõjavõimudega sõitsin Helsingisse kohtama Soome Riigi valitseja kindral Mannerheimiga ja nende iseseisvuse tunnustamise puhul, mille teate just eelmisel päeval kätte sain, õnne soovima. 12. mail sõitsin asjaolude sunnil üheks päevaks Liibavisse tagasi.

Juba varemalt, 7. mail, olin oma lipu üle viinud ristleja „Caledon“i“ pealt „Curacoa“ peale.

Liibavist 13. mail Tallinna tagasi tulles sattus ristleja „Curacoa“ miini otsa, mis teda edaspidiseks teenistuseks paraliseeris ja meeskonnas 11 kaotust sünnitas.

Viisin oma lipu ristleja „Cleopatra“ peale ja alustasin liikumist järgmisel hommikul ida sihis. 14. maist alates seisid esiteks mõned päevad Narva lahes, toimetades kuni Kaporjeni luuramist, kuna eestlased dessante maale saatsid ja Kaporje ning Luuga vahel opereerisid. Pärast poole, kui eestlased endid kaugemal ida sihis kindlustanud olid, liikusin edasi kuni Seskär'ini, kust mul sel ajal valitsevate selgete ilmade tõttu mastist võimalus oli Petrogradi lahte hästi silmas pidada.

Selleaegne sealne seisukord oli vähe muretäratav, sest oli teada, et enamlaste laevastik koosnes soomuslaevadest, kuna eestlased relvadeta transport laevadega (mille hulgas ka Nekmandgrundi tulelaev oli — nii suur puudus oli neil laevadest) Kaporje lahes, ühe endise väikse kiirusega Vene kahurpaadiga „Bobr“ ja ühe endise Vene destroyeriga, mis kiitet, mida minul piiratud arvul oli, minu käest sai, viibisid, ühes minu laevastikuga, mis koosnes „Cleopatrast“ ja 4 destroyerist. Seitsmes veeluste paatide salk jõudis hiljem Tallinna.

Sellest ajast peale pidasin seda lahte alaliselt silmas, kuna eestlastel enamlastega alalõpmata tuli võidelda, pommitasin siin ja seal vaenlast, nihkudes edasi ja dessante maale saates ja vahetades neid, keda tarvis oli puhkusele viia, alati admiral John Pitka juhatusel, kes enne sõda laevade omanik ja Balti laevade Pääste Seltsi direktor oli, läinud talvel aga Eesti merijõudude juhatusel enda peale võttis. Sõjas on viimane ikka kõige õigemast seisukorra hindamist nii maal, kui ka merel üles näidanud. Selle tegevuse eest on temale Briti Kuningliku Majesteedi poolt aumärk annetatud.

17. mail oli Kroonlinna kohal märgata suu-remat suitsu pilve ning 18. mail ilmusid lääne poole välja 5 enamlaste sõjalaeva ühe suure „Avtrouil“i“ tüübilise destroyeriga eesotsas, kuni Pika Ninani, mis Petrogradi miiniväljast

5 miili eemal, kuid pöörasid kalda läheduses ümber ja liikusid tagasi. Seda märgates, sõitsin oma laevastikuga, mis koosnes „Cleopatra“st“ keda juhatas kapten Charles James Colebrooke Little, eesotsas, „Shakespeare“ist“, kapten Frederick Edward Ketelbey Strong, „Scout“ist“, kapten-major Edmund F. Fitzgerald ja „Walkerlist“ kapten-major Ambrose T. N. Abbey, täie kiirusega Seskärist ida sihis välja ja jõudsin kiirelt tule piirkonda 15 kuni 17 versta kaugusele, kus tule avasin. Enamlaste destroyeri, mil lehvis suur punane lipp, andis esimese paugu. Ma peatusin oma laevastikuga poole miili kaugusel miini väljade ees, kus sattusin aga Halli Hobuse patareide tule alla. Kuna need patareid alles tule avasid, siis oli märgivõtmine nendel väga raske, pealegi veel seepärast, et minu laevad liig ranna lähedal viibisid. Vaenlase liikumiskiirus paistis olevat umbes 10 sõlme tunnis

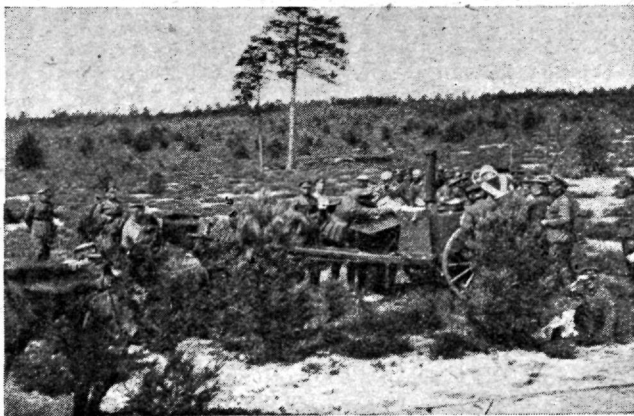
ja oli märgata, et igatahes üks mürsk ühte vaenlase destroyeriit väga hästi tabas, kuid valitsevate olude tõttu ei pidanud ma soovitavaks üle miiniväljade ja kalda patareide tule all vaenlast tagaajama minna otsustava lahingu andmiseks, mispärast need laevad minema pääsesid.

Ida pool seisis üks 3 korstnaline ristleja „Oleg“, kes teiste laevadega ühes välja ei tulnud. Temast ida pool oli näha veel suitsu, mille allikaks arvatavasti oli „Petropavlovsk“, sest minule teatati, et ka see laev pidi väljas olema.

24. mail jõudis kindral Sir Hubert Gough ristleja „Galatea“ eri läkitusega Soome ja Baltiriikidesse ja ma saatsin teda Helsingisse, et temale seal maale astumisel abiks olla ja läksin temaga Soome võimude juure usutluskäigule. Selle järele sõitsin jälle ida poole, „Galatea“t“ Helsingisse jättes. (Järgneb).

Suvistelt õpeväljadelt.

Lõunasöök.

Keemilise sõja õudsused ja hädaohud*).

Lämmatavate ainete mõjud.

Nii nimetatud lämmatavad ained tekitavad kopsus surmavaid haavu. Nii tekitavad kloor, bromatsetoon, kloropikriin, süsiniku oksikloorüür vere tungimist kopsu õhu avaustesse. Inimene, keda gaaside läbi sarnane lämbumine tabanud, sureb nagu uppuja, krampides, hirmsa vaeva all. Süsiniku oksikloorüüri ehk teise nimega fosgeeni on viimast liiki gaaside hulgast kõige mõjuvamate tagajärgedega tarvitatud.

Teised ained, nagu süsiniku oksütüd, mõjuvad otse kohe vere peale, mis harilikult südame halvamise tagajärjel, valitseva arvamise vastu ilma valuta, surma toob. Selle valu, isegi teadmise puudumine, et hädaohu on olemas, suurendavad tema kardetavust, sest raske on ohvritele nende seisukorra hädaohutlikkust selgeks teha ja neid taksitada jõupingutusi tegemast, mis juba nii kui nii nõrkenud südant veel rohkem väsitavad.

Mürkainete mõjud.

Viimati mõjuvad teatavad mürkained ergukava peale halvavalt. Kuid sellesse liiki kuuluvatel gaasidel

on nimetud paraliseeriv mõju ainult siis, kui nad võrdlemisi tihendatult esinevad.

Mitmekordsed või kombineeritud mõjud.

Nagu professor Mayer väga õieti tähendab, ei ole vaja uskuda, nagu oleks lahingus tarvitatavatel ainetel, mis ülalpool loetletud, ainult üks nimetud omadustest.

Suuremal hulgal neist on neid omadusi mitu. Kõik „pisaraid tekitavad“, kõik „lämmatavad“ gaasid on, kui nad suurel määral mõjuvad, surmavad. Kui rakke tekitavad ained, selle asemel et naha peale sattuda, kopsu tungivad, tekitavad nad seal saatustlikuks saavaid vigastusi. Mõnda ainet pisaraid või rakke tekitavaks nimetades, tähendame meie ainult tema peamadusi.

Tarvitatava annuse muudatused, mida võib saavutada, kui mürskude laadimise viisi või tulistamise tihedust muuta, teevad kahjuliku mõju tagajärjed hoopis teiseks. Nii tekitab dikloor-etiüüli sulfuur, kui ta nõrgalt kontsentreeritud, lihtsat nägemisorgaanide

*) Algas vaata „Sõdur“ № 37 s. a.

põletikku ning mõjub naha peale rakke tekitavalt; kui kontsentratsioon suurem, tekitab ta silmis vigastusi, mil tagajärjeks inimese pimedaks jäämine, kopsus haavu, mille mõjul õhu kaanalite ummistus tekib, ning haavatu pikkamööda lämbumise tagajärjel sureb. Seega oleks ekslik keemilisi aineid nende mõju läbi ilmsiks tulevate sümptomide raskuse järele liigitada.

Kahjulikkude ainte mõju võib kombineerida kas seega, et korraga mitu ainet välja lastaks, või jälle seega, et ühel ja samal ainel mitu omadust on. Sellest seisukohast tuleb tähelepanu pöörda teatavate kombineeritud mõjudele, mis juba kauemat aega tuttavad, nimelt lõhkeainete ja gaaside kombineeritud mõjule. Suurem hulk praegusaja lõhkeaineid eraldavad lõhkeamise momendil gaase, milledest paljud suurel määral mürgised on, näiteks süsiniku oksüüd, mis on, vere tegevust takistades, tüübiline lämmatav gaas. Miinijõja puhul võib sagedasti pärast lõhkemisi piiratud kohas lämmastunud leida.

Võitlusgaaside mõju hilisemad tagajärjed.

Kuigi arvamised lahkuminevad, näib siiski, et kahjulikkude ainete läbi tekkinud haavad jätvavad järele armid, mis neid, kes gaaside läbi kannatanud, nõrgestavad. Eriti võivad kopushaavad kannatada saanud teatavaile külgehakkavaile haigusile vastuvõtlikuks teha.

Uute leiduste võimalikud tagajärjed.

Üldmainitud gaasid, millede mõju üldiselt kirjeldud, kuuluvad tuntud gaaside hulka ja leiavad, mida veel kord peab rõhutama, rahuaegees tööstuses tarvitamist. Kuid ei või kindel olla, et uusi aineid ei leita, mis keha müid funktsioone segavad. „Võib endale ette kujutada gaase,“ tähendab professor Zanetti, „mis seedimise tegevusse mõjuvad või raskeid oksendusi tekitavad ehk jälle, nagu seda süsiniku monoksüüd teeb, vere libled tegevust takistavad, neid segades kopsust hapnikku kudedesse kandmast.“ Tõsi, see on ainult hüpotees. Selle hüpoteesi kohta ütleb senaator Palermo, et teda ei tohi arvesse võtmata jätta, kuid ta tähendab samuti ka, et ei ole põhjust oletada, nagu oleks võimalik terve hulga uusi aineid valmistada, mis olemasolevaist sõjaliselt mõjusamad oleksid.

„Väide, kirjutab ta, et sõja algul tuntud lämmastavate gaaside arv ainult kolmekümneni ulatus, kuna nüüd see arv üle tuhande, ei ole suure tähtsusega, kui meelde tuletada, et see suur gaaside arv, mis kolmekümnest tuhande peale kasvanud, ei sisalda ainustki esimest korda ülesleitud ainet ja et fosgeen ja üperiit, mis kolmekümne hulgas esimesel kohal seisid, ka praegugi veel tuhande hulgas esimesel kohal seisavad.“

Sellest võib loogilise järelduse teha, et tuhande aine kallal toime pandud uued katsed ei ole tagajärgi annud.

Professor on kindel, et „üldine keemiline ettevalmistus on sõja tõttu tarvilik“. Ta lõpetab, öeldes, et „mis lämmatavatesse gaasidesse puutub, siis ei tarvitse loota või karta, et nimetud gaasidel keemia arennemise tõttu suurem edu on kui lõhkainetel, mis samuti täienevad.“

Gaaside mõju loomade peale.

Gaaside mõju loomadesse on üldiselt sama, kui inimestesegi. Lahkuminekud tundelikkuses on võrdlemisi nõrgad.

Gaaside mõju taimestikule peale.

Näib, et taimestik ei allu gaaside mõjule. Katseväljadel ja nende lähimas naabruses kannatab taimestik vähe, kuigi ta korduvalt mürgiste gaaside mõju all seisab. Tihedas Argonne'i metsas, mis sõja viimasel

perioodil gaasidest oli küllastud, näitas järgmise kevade taimestik, et ta polnud kannatanud.

Gaaside mõju teiste rikkuse allikate peale.

Järgmised arvamised on võetud professor Zanetti aruandest. Professor Zanetti on ainuke, kes gaaside mõju teiste rikkuste allikate kohta silmas on pidanud.

„Nimetud mõjud, kirjutab ta, on inimelemendi peale mõjumise kaudseks tagajärjeks, nii, näiteks, tehaste sulgemine see tõttu, et ümbruskonnad on gaasitud, nii et töölistel võimatu tööle ilmuda, ehk tagajärjed, mis saadakse süütamistvahendeid tarvitades, nagu näiteks vilja elevaatori põlema süütamine lennukitelt loobitud süütepommide läbi. Kuid tuleb öelda, et viimasel juhtumisel pole enam tegemist puht keemilise nähtusega, ja kuigi teatavate süütamine tarvitusele võtmine nimetud tegevust suuresti on kergendanud, pole probleem keemilise sõja protseduuride tarvitusele võtmise läbi oluliselt muutunud, sest vilja elevaatoreid võib ka lõhkeaineid sisaldavate mürskude abil põlema süütada ning tehaseid teguvõimetuks teha kahurmürskude või lennukit pommitamise läbi. Kuid tuleb tähendada, et mõne lennuki poolt visatud pisaraid tekitavaid gaase sisaldavad pommid võivad põhjust anda tehase sulgumiseks teatava aja peale, mis kuni ühe kuuni võib kesta, ilma et seega inimelude ja varanduste hävitamine kaass käiks, nagu siis, kui kauge maa pealt pommitatakse või lennukit lõhkeainetega täidetud pomme loobitakse.“

Mis kaevandustesse ja maaalustesse käikudesse puutub, siis on võimalik, küllastades neid püsivate gaasidega, nagu näiteks, sinepigaasi või isegi mõne lihtsa pisaraid tekitava gaasiga, neile lipipääsemist keelata, väljaarvatud inimesed, kes hästi kaitstud, ja see võib kuusid kesta... Kuid hästi varustatud desinfectsiooni salgad võivad aidata kaevandust puhastada, mille kasutamist jälle võib alata ja seda palju rutem, kui siis, kui kaevandused oleksid suurejõuliste lõhkeainete tegevuse mõju all seisnud.

Üldiselt ei tunta veel ühtegi tegurit, mil tagajärjeks oleks rikkuste allikate keemiline hävitamine, ilma et seega inimestesse mõjumine, kes neid allikaid kasutavad, kaasas ei käiks.“

Kaitse keemiliste sõjariistade vastu.

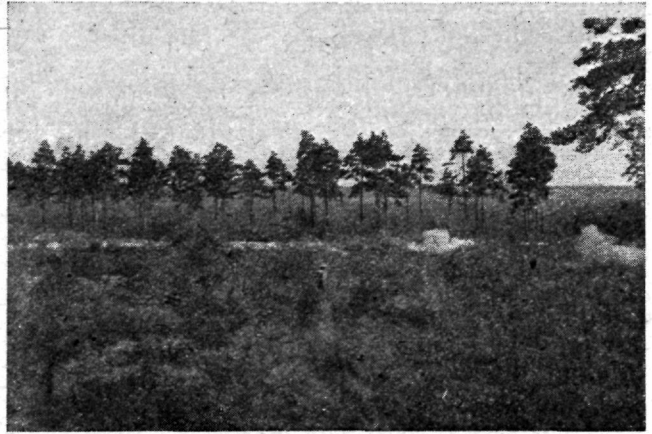
Ülalkirjeldud tagajärjed leiavad aset siis, kui kaitset ei ole. Kuid õnneks on kaitse kahjulikkude ainete vastu arenenud samal ajal, kui nimetud ainete tarvitamine sõjas sagedaseks muutus. Kaitse teostatakse isoleerivate ja filtrereivate aparateide abil. Isoleerivad aparadid lahutavad inimese välisest atmosfäärist ja muretsevad talle tarvilikku hapnikku. Teoreetiliselt on see väga veetlev raskusest ülesanne, mida võib tarvitada kõigi kahjulikkude oolluste vastu. Kuid need aparadid on võitlejale nii tülikad, et filtreerivaid aparate paremaks loetakse. Asetades vastava filtri hingamisorgaanide avause ette, puhastab ta sissehingatava õhu kahjulikkudest oollustest. Sarnasteks filtriteks on kas urbed, endasse imevad kehad, lahutavad vedelikud või keemilised reaktiivid ehk jälle söelad.

Filtreerivad aparadid on eriti mõjuvatena osutunud. Nii ei olnud maskid, mis mürgituse läbi surnud sõdurite eest võeti ja laboratooriumis läbiuuriti, surmas süüdi: surma põhjuseks oli see, et mask liig hilja ette pandi, ta õigel kohal polnud või jälle liig vara eest ära võeti.

„Kuid kui gaaside tihendus, nagu professor Angeli tähendab, teatavast piirist üle läheb, muutuvad maskid kasutuks: võitlejail puudub seega igasugune kaitseabinõu, ning isegi seisukohal, mida varem täiesti kindlaks loeti, on nad määratud armutult surmale.“

Suvistelt õpeväljadelt.

Kallaletung postile käsigranaatidega.

Veel rohkem, on tingimata tarvis, et neil, kes maske tarvitama peavad, viimased käepärast oleksid ja et nendega osataks ümber käia. Ootamatult tabatud rahvahulga kohta oleks gaaside mõju sama hirmus, nagu see, mis sõjaajal sündis, kui keemiline sõjariist esimest korda tarvitusele võeti inimeste vastu, kes selle uue sõjariista vastu, kuna nad Haagi konventsioonisse uskusid, jõuetud olid.

Samane katastroof sünnib kahtlemata, kui rahulikkude elanikkude vastu keemiline sõjariist tarvitusele peaks võetama ja see esimest korda sünnib.

Puudulik on kaitse veel rakko tekitavate ainote vastu, sest kuna filtreerivaid riideid olemas pole, nõuaksid need ained isoleerivate riiete kandmist, mis pikema aja jooksul väljakannatamatuks muutuks. Seega nõuab kaitse rakkete tekitavate olluste vastu viimaste mõju all olnud meeste rutulist lahkumist, kuigi need sellest hoolimata mõneks päevaks sõjalise või tsiviilteenistuse jaoks kõlbmatuks muutuvad. Ka hobuste kaitse pole veel kindlustatud. Määratu õhu hulk, mis neile hingamiseks tarvilik, nende rāpakus ja et neid suuraudadega tuleb juhtida, pole senini probleemi lahendamist võimaldanud. Selle vastu elavad postituvaid väga hästi puurides, mis reaktiividega läbi imbutatud riidega kaetud.

Kuid olgu lugu kuidas on, siiski tuleb karta, et kaitsevahendid ühel päeval puudulikkudena ei osutuks.

Järeldused.

Keemiline sõjariist, mida viimase sõja jooksul ikka sagedamini ja sagedamini suure mõjuvusega tarvitati, tekitab kõige mitmekesisemaid füsioloogilisi tagajärgi. Samuti nagu farmakoloogial või ükskõik missugusel keemia haru edenemisel määratavaid piire pole, nii ei ole ka keemilise sõjariista mõjuvusele, võimsusele ja mitmekesisusele piire. Kuigi nimetud mõju, mis kaitsetu inimese kohta nii suur, võimalik on vastavate kaitsevahendite abil vähendada, on probleem, kuidas rahulikke elanikke kaitsta, siiski veel lahendamata.

Kuna tarvitatavad kahjulikud ollused rahuajal jooksvat tarvitust leiavad, siis on keemilise sõjariista tarvitamine võimalik igal tööstuslikul suurriigil, mil keemilised tehased tarvitada. See asjaolu sunnib professoreid Zanetti'd ja Mayer'it järgmisi järeldusi tegema „Äärmine kergus, ütleb professor Zanetti, millega nimetatud tehaseid peaaegu ühe ööga ümber võib muuta keemilise sõja tarviduste rahuldamiseks, äratav kartuse ja umbusalduse tunnet naabri vastu, kelle käsutuses võimas keemiline organisatsioon.“ „Ta kindlustab, tähendab oma korda professor Mayer, riigile, kel kurjad kavatsused, määratu üleoleku. Mõni kahjulik ollus, mis salaja välja uuritud (viimast võib igalpool teha), mida siis suurel hulgal produtseerima hakatakse (seda võib ükskõik missugune keemiline tehas teha) ja ootamatult seks ettevalmistamata elanikkude peale loobitakse, võib iga püsivamagi vastupaneku murda.“ (järgneb).

Nõukogude jalgväe reorganiseerimine.

Alates 1922 aasta lõpust asus Nõukogude vägede ülemjuhatus punase jalgväe reorganiseerimisele Lääne-Euroopa vägede eeskujul moodustades lahingrühmade taktika alusel.

Tolleaegse punaväe ülemjuhataja S. S. Kamenev'i käsikirjaga moodustati 1922 aasta sügisel igas jalgväe laskur rügemendis üks näitlik n. n. „masiniseeritud tulikompani“.

Niisuguste kompanide moodustamine pidi sündima katse ülesannetega kõigi jalgväe rügementide juhtide ja laskur-diviiside ning vähemate üksuste sõjateaduslikkude asutuste tegelikul osavõttel.

Näitlikud tulikompanid kujundati järgmises koosseisus: kompanis — 3 laskur rühma ja 1 juhatusjagu,

sõjaajal kavatseti viimase asemele moodustada 1 juhatusrühm; igas laskur rühmas: 1) kaks automaatpüssi jagu ja 2 automaatpüssi lüli („звенья“), viimases 8 meest ja 1 Feodorovi süsteemi automaatpüss; 2) 1 kergekuulipilduja jagu ja kaks kergekuulipilduja lüli, viimase koosseis 9 meest ja 1 kerge ehk käsi kuulipilduja.

Senini on vastavalt näitlikkude kompanide koosseisuks ümbermoodustatud juba ainult mõned laskur rügemendid täielikult, kuna aga suuremas osas rügementides, väljaarvatud näitlik kompanid, püsib veel organisatsiooniline koosseis. Selle ebanormaalse seisukorra põhjuseks on arvatavasti vastavate üldkorralduste puudus punaste juhtide seas uue jalgväe organisatsiooni kohta, kohalikkude punaste juhtide saamatust

loova töö alal, nõutavalt ettevalmistatud alamate juhtide puudus ning liig väiksed automaatsed laskeriistade tagavarad.

Nagu Nõukogude sõjaajakirjandusest näha, on viimasel ajal ühetüübilise jalgväe kompani organisatsiooni loomise suhtes punaste juhtide seas tekkinud uued voolud, mille tagajärjel kõrgemate punaväe juhtivate organite poolt on jalgväe kompani reorganiseerimise küsimus uuesti arutusele võetud.

Mõne aja eest tegi Frunse, Nõukogude liidu sõja-revolutsioonilise nõukogu — „reirvoensoveti“ aseesi mees ja töö- ja talurahva punaväe „R. K. K. A.“ staabi (kindralstaabi) ülem, ülesandeks „R. K. K. A.“ staabile jalgväe kompani organisatsiooni küsimust uuesti läbivaadata, võttes arvesse jalgväe kompani organisatsiooni paenduvuse suurendamist. („увеличение гибкости организации“) ja temaga seotud kulude vähendamise vajadust, ühtlasi pühendades eritähelpanu Saksa lahingukogemuste uurimisele.

Peale vastavate eeltööde lõpetamise esimes „R. K. K. A.“ staabi ülema abi Tuhatshevskii, endine kaardiväe leitnant, ettekandega väljatöötatud põhimõtetest sellel alal punaväe ettevalmistusnõukogu presiidiumi ees 12. juulil s. a. Selles ettekandes rõhutas Tuhatshevski järgmisi põhiarvamusi: 1) Kõige kasulikum ja enam võimalik olevat praegustes punaväe varustusoludes anda igale laskur-rühmale relvistuseks: a) 2—4 lafetiga kuulipildujat („стванковые пулеметы“) ja b) 4 käs kuulipildujat; 2) uue jalgväe taktika nõudmist täitmine ültähendatud laskurkompani relvistuse juures automaatslaskeriistadega olevat võimalik üksnes siis, kui rühma koosseisust kaotatakse ära jaod („отделения“) ja lüüdi allutatakse otseselt rühma ülemale.

Punaväe ettevalmistusnõukogu presiidium otsustas seda küsimust läbiarutada nõukogu pleenimil, kutsudes pleenumi istangule sõjaringkondade juhatajaid. Ühenduses sellega tegi nõukogu presiidium ülesandeks R. K. K. A. „staabile“ väljatöötada jalgväe kompani konkreetne organisatsiooni kava, arvestades laskur kompanidesse kuuluvate rühmade ühetüübilise organisatsiooniga ja jaotlemate ärakaotamise võimalusega. Peale selle avaldati soovi seda küsimust diskuteerida ajakirjanduses ja teostada sellel alal katseid juhtide koolides.

Frunse korraldusel teostati niisuguseid katseid kõrgemas laske-taktilises ja ülevenemaalise täidesaatva keskkomitee — („vziki“) nimelises ühendatud sõjakoolis.

Katse kõrgemas laske-taktilises koolis pandi toime 23. juulil kooli paigunemise piirkonnas. Katse juures viibis punaväe ettevalmistusnõukogu täielikus koosseisus. Katsest võtsid osa: a) 1 — näitlik kompani ja b) teine „R. K. K. A.“ staabi poolt projekteeritud koosseisuga kompani. Katse ülesandeks oli demonstreerida jalgväe rühma pealetungi ja kaitselahingut uue organisatsiooni alusel.

Uue koosseisuga laskurühm kujundati kõrgema laske-taktilise kooli õpeväljal, määrates tema koosseisu ka maikuul teenistusse võetud 1902 aastal sündinud noored. Katse olevat üldse täitsa head tagajärjed annud.

Samal päeval korraldati kõrgema laske-taktilise kooli laagris Frunse eesistumisel punaväe ettevalmistusnõukogu pleenumi istang, millel sissejuhatava ettekandega esines Tuhatshevskii. Viimane toonitas, et 1) pea kõik ühemeelselt on veendunud selles, et näitliku kompani organisatsioon ei vasta nõukogude reaalsetele võimalustele ning nõuab ümberkorraldamist; 2) võimalik oleks vahelolevat instantsi jaotlemise näol ära kaotada. Lahkuminekuid tekitavat peajasjalikult küsimused: lafetiga kuulipildujate juureandmise võimalus ühte laskur rühma ja lülide arv laskur rühmas. Mõnede juhtide arvates olevat täitsa

võimata laskur rühmadele ajutiselt juure anda raskeid kuulipildujaid, sest et nende tõttu kaoks rühmade manööverdamise võimalus; raskete kuulipildujate otseseks ülesandeks olevat tulistada vaenlast üle oma jalgväe eelosade peade ehk nende vaheliste intervallide kaudu, kuid lahingu eelliini nad võiks sattuda ainult „ime ehk õnne tõttu“, aga mitte kindlate reeglite ettekirjutusel. Raske kuulipildujate kasutamisküsimuse arutused kõrgema laske-taktilise kooli kuulajad olevat 2 leeri jagunenud: 1) kooli kuulipildurite osakonna kuulajad, kelle tõendusel raskete kuulipildujate seisukohad olevat alati tagapool jalgväe lahingueelliinidest, kust nad võiksid vaenlase osasid tulistada oma jalgväe intervallide läbi ehk üle oma jalgväelaste peade; liikuda ühes oma jalgväe eelosadega nad ei suudaks, sest vaenlane hävitas neid kergesti ära; 2) kooli kuulajad — jalgväe rivi juhid, kes aga, vastuoks, lahingukogemuste põhjal seletavad, et iialgi rasked kuulipildujad pole lahingus jalgväe ahelikudest maha jäänud.

Tuhatshevski arvates see põhimõttelik lahkumineku jalgväelaste ja kuulipildurite vahel kujundavat kuristiku ja, kui suurendada seda kuristikku, arendades sõjaväes veendumust, et raskekuulipilduja pole mitte läheda maa lahingu laskeriistaks, siis sellega sünnitakse jalgväes lõhe laskurite ja kuulipildurite vahel. Lahingus olevat kõigil raske, kuulipildurid alati saaks püüda jalgväe seljaga liikuda ning ühtlasi nad saaks jalgväelasi süüdistama mitteteadmises ja barbaarises ettevalmistuses. Kuid neid tuleks juhtida teistsugusele arusaamisele oma lahingueellesannet.

Sel ajal, kui rühma raskete kuulipildujatega relvistamise pooldajad kinnitavad, et lahingu juhatuses alus, samuti tule ja liikumise koostegevuse alus peituvad laskur rühma s ning sellel otsusel bascorub kogu pealetungi odu, tõendavad vastasrinnas laagri esitajad, et olevat tarvis alalhoida kuulipildujate rügemendi ehk pataljoni tagavarad, missugused saakski toetama jalgväe tegevust. Niisugune „strateegia“ kompani-pataljoni maastaabis oleks aga seotud kõige kurvemate tagajärgedega. Tegutsedes niisugusel viisil, võimaldatakse jalgväe eelosade otsesest hävitamisest, kuigi kuulipildujate osad liiguks neis suunades, kus jalgvägi on nõrgenemas, siiski see oleks juba hilja. Kes konkreetselt on sõjas vägesid juhtinud ja kellel on olemas suuremad lahingukogemused, see teab, et võimata on arvestada ideaalse juhtimisega lahingus. Mitte igakord pole võimalik üle peade tulistada ja mitte alati ei saaks lahingus kindlaid intervallide alalhoida selleks, et neid õigel ajal ära kaotada. Ühe sõnaga, tegelikud lahingulolud sunnivad eitavale seisukohale asuma oletuse suhtes, et lafetiga kuulipildujad oleks tarvilikud 1-ses liinis ja väheste, väeüksuste koosseisus nad poleks mitte kohased.

Kui lahingu praktika näitaks, et lafetiga kuulipildujad on liig rasked, neid võik käsikuulipildujateks muuta, vabastades neid rasketest laffetidest. Sellest hoolimata, et laffetiga kuulipilduja on raske, katub ta oma suurepäralise tulevõimega kõiki oma puudusi. Seepärast jalgvägi armastabki laffetiga kuulipildujaid.

Lülide arvu suhtes igas rühmas Tuhatshevski toetas Frunse ettepanekut, et igas rühmas oleks 5 lüli.

Tuhatshevski ettekanne kutsus sõjaväe ettevalmistusnõukogu liigete seas esile pikemaid vaieldusi, mis peajasjalikult kahe Tuhatshevski poolt tähendatud küsimuse: laffetiga kuulipildujate ajutise juureandmise laskur rühmadele ja laskur rühma lülide arvu ümber keerlesid.

Peale vaielduste jõudis sõjaväe ettevalmistusnõukogu järgmistele otsustele:

1) punase jalgväe organisatsioon peaks vastama käsitavatele laskeriistadele. Selles suhtes tulevat läbi viia kõigi rügemendi kompanide ühetüübilise organisatsioon.

2) Ja od võiks ära kaotada, allutades lülijuhte otsekohe rühmaülemaatele.

3) Üks rühmadest igas laskur kompanis võiks ajutiselt relvistuda laffetiga kuulipildujatega.

4) Rühmad tulevat alal hoida 5 lüliühises koosseisus, mille juures 2 lüli oleks kuulipildujate („пулеметные“) ja 3 — laskurite („стрелковые“) lüli.

5) Lülisid oleks soovitatav nimetada jagudeks.

„Wziki“ nimelises sõjakoolis teostati vastavad katsed sellel alal sõjaakadeemia (kindralstaabi akadeemia) kuulajate osavõttel.

Kuidas punase jalgväe kompani organisatsioon lõpulikult välja kujuneb, on veel teadmata; selle küsimuse lõpulik lahendamine oleneb Nõukogude liidu sõjarevolutsioonilise nõukogu — „revvoensoveti“ otsusest.

Käesoleval ajal on nõukogude sõjaajakirjanduse veergudel selle küsimuse puhul käimas veel diskussioon, millest ka kõrgemad punaväe juhid, muu seas Frunse ja Tuhatshevski isiklikult osa võtavad.

Punaväe häälekandjas „Krasnaja Svesda“ 3.VIII. s. a. nr. 175 ilmusid Frunse täiendavad pikemad seletused punase jalgväe kompani uue ühetüübilise organisatsiooni loomise puhul.

Frunse seletusel olevat punase jalgväe kompani reorganiseerimise küsimus praegu tingitud tarvidusest luua reaalselt ehk normaalselt punast jalgväge, mille organisatsioon ei vastaks mitte ainult taktikalistele, vaid ka tehnilistele nõuetele, eriti olemasolevate juhtide ja automaat laskeriistade ressursidele; see organisatsioon peaks kohandatud saama lahingu juhtimise ja sidepidamise tingimustele ning teda tuleks siduda ka mobilisatsiooniliste nõudmistega.

Senise näitliku laskur kompani organisatsioon olevat mitteeeluline, mis olenevat: 1) niisuguste juhtide kaadri puudusest, kes tegelikult lahingus võiks kokkukõlastada lülide manööverdamist ja vaenlase tulistamist vastavalt lülide eriolematele; heade jaotilemate ettevalmistuse soodsad võimalused olid, kuid rahaliste raskuste tõttu likvideeriti mõõdunud aasta lõpul kõik juhtide kursused (1—1½ aastase õpekursusega), millede ülesandeks oli ettevalmistada alamaid juhte, alates jaotilematest; nüüd jaotilemate ettevalmistus on jäetud väeüksuste koolide ülesandeks; alale jäänud normaalsõjakoolide (3—4 aastase õpekursusega) valmistakse ette keskmihi juhte, alates rühma ülematest; 2) tarviliku juhtimise ja sideparaadi puudusest jaotilemate käsutuses, mille abil ta tegelikult võiks lahingus manööver- ja tulelülide tegevust juhtida; 3) punaväe tehnilise relvistuse reaalsust võimalustest.

Praegustes punaväe oludes pidavat noorematest juhtidest vastama mitmesuguste ülesannetega vähemate jalgväe üksuste tegevuse ühtlustamise nõuetele ainult rühma ülemad, kes saavad küllalt põhjaliku teoreetilise ettevalmistuse normaalsõjakoolis.

Mis puutub punaväe tehnilise relvistuse võimalustesse, siis olevat olemas praegu Nõukogude Wenes õige suure Maksimi süsteemi laffetiga kuulipildujate ja vähemad kergemad kuulipildujate tagavarad ning piiratud arv automaatpüsse; kergete kuulipildujate tagavarad ei pidavat jätkuma kõigi vähemate jalgväe üksuste relvistuseks, kuna rasketes kuulipildujates olevat isegi ülejääki. Selle tõttu tekivatki küsimus puuduvate kergete kuulipildujate laskur rühmades. Kui praktilised kogemused näitaks, et laffetiga kuulipildujate juureandmine laskur rühmadele raskendab tegelikult viimaste lahingutegevust, siis võiks neid kuulipildujaid hõlpsasti vastavalt kergendada. Nõukogude sõjatehastel olevat küllalt reaalseid võimalusi Maksimi rasketes kuulipildujate

lahutamiseks laffettidest, muutes neid ümberkonstrueerimise teel kergeteks kuulipildujateks. Automaat laskeriistade arvestamisel tulevat arvestada sellega, et 12 laffetiga kuulipildujaga relvistud pataljoni kuulipildujate kompanide olemasolemise juures võiks laskur kompani alati küllaldaselt relvistada laffetiga kuulipildujatega tähentud pataljoni kuulipildujate kompanidest.

Frunse arvates tulevat ülaltoodud põhjustel punase jalgväe reorganiseerimisel raskuskeskpunkt üleviia mitte kompani, vaid rühma peale; rühma pidavat kujunema selleks väeüksuseks, mis, kasutades manööverdamist ja tule jõudu, kujundaks jalgväe lahingurivistuse põhialust.

Seepärast olekski kõige otstarbekohasem osa laffetiga kuulipildujaid üle anda laskur rühmadele. Kahtlemata võiks see mõjuda laskur rühma tegevuspaanduvuse ja manööverdamisvõime peale. Kuid sellest, nagu ültähentud, leiduks väljapääsetee rasketes Maksimi kuulipildujate kergendamise teel.

Rasketes kuulipildujate kasutamist jalgväe lahingu eellinidel õigustavat Frunse seletusel ka Lääne-Euroopa sõjaväe määrustikud, muu seas Prantuse ja Saksa („Ausbildungs-Vorschrift für die Infanterie“).

Ühenduses ülaltoodud oletustega ongi otsustatud koondada jalgväe lahingu raskuskeskpunkt laskur kompanist rühma peale, ärakaotades ühtlasi üleliigset instantsi rühma ja lahinglülide vahel — jagusid. Et võimaldada rühma ülematele edukalt juhtida lahinglülide tegevust, tulevat Frunse arvates iga rühmaülema juures kujundada 1 juhatuslüli, mille ülesannet võiks teostada 1 laskurülidest, alal hoides oma täien davat löökjõudu.

Oma seletuste lõpul rõhutab Frunse, et punase jalgväe reorganiseerimine on sihitud selle poole, et võimaldada kogu punasele jalgväele üle minna gruppide lahingtaktika teostamisele.

Ülalkirjeldatud punase jalgväe reorganiseerimise kavatsusest on näha, et punaväe ülemjuhatus püüab jalgväe uues organisatsioonis kindlasti kinni pidada Saksa jalgväe organisatsiooni põhimõtetest, mis teatud määral ka näitlikkude kompanide organisatsioonis juba väljendatud oli. Maksima jääb põhimõte: laskur rühma koosseisu kuuluvad kaheksad üksused iseseisvad rasked eraldi manööverdamiseks ning tulejõu kasutamiseks. Muudatusi luuakse ainult punase jalgväe kompani tehnilises organisatsioonis ja relvistuses kooskõlas punaväe reaalsete olude ja ressursidega. Organisatsiooniline raskuskeskpunkt on üleviidud laskur rühmade peale, ühtlasi märksa suurendades nende relvistust automaatlaskeriistadega, peajaslikult rasketes ja kergete kuulipildujatega. Missugusel määral kavatakse laskur rühme relvistada Feodorovi süsteemi automaatpüssidega, on veel selgusetu. Eritähelpanu laskur rühmade relvistuse suhtes on pühen datud Maksimi süsteemi rasketele kuulipildujatele, mis-suguseid, kuigi kergendamist kujul, tahetakse nüüd võtta laskur rühmade relvistuseks, mis on tingitud Maksimi kuulipildujate iseäranis headest laskeomadustest ja olemasolevatest suurtest tagavaradest. Nagu näha, püütakse laskur rühmadele võimaldada edukat manööverdamist, mis oleks ühenduses maksimaalse laskur rühmade tulevõimega.

Jaod, kui üleliigsed vahelised instantsid, kaotakse ära. Jalgväe lahingüksustena — lahinggruppide na kavatsetava jalgväe kompani uue organisatsiooni järele jääks lahinglülid.

Laskur rühma ülematele kavatakse kujundava juhtimise ja sidepidamise võimaldamiseks lahingus rühma koosseisu juhatuslüli, jättes selle laskurülili ülesandeks ka löökosa ülesannete täitmise. M.

Wabadusristi Kawalerid.

Vanem-allohvitser Karl Keuts.

Vabaduse Risti II liigi 3. järgu kawaler.

Et toimetusel van.-allohvitser Karl Keutsi kohta pikemad eluloolised andmed puuduvad, toome ainult tema oma kirjelduse järele tema elamused Vabadussõja päevilt.

„Saksa okupatsiooni aegu, kui okupatsiooni võimude poolt sel korral Eesti diviis laiali saadeti, asusin Valga linna elama. Elasin siin kuni punaste väed üle Eesti piiride tungima hakkasid. Siis võtsin nõuks kohe kiires korras Tallinna sõita, et asuda nendele vastu. Lõuna aegu, kui sain esimest korda punaste üle teateid, ei olnud enam aega sakslastele kummardusi teha, et sõidu luba saada. Otsustasin maksku, mis maksab Tallinna pääseda. Otsisin oma peidetud Nagaan revolvi päevavalgele, pistsin tasku, et nüüd saatusele vastu sammuda. Nõnda asusin õhtu juba rongile ilma piletita ja lubata. Suurte raskustega, Saksa poistele ninanipsu tehes, jõudsin Tapale, kust sõit juba kergemini läks. Leidsingi varsti ennast eesmärgil. Asusin kohe 1. Eesti rügemendi staapi, mis alles asutatud oli. Seal ei leidnud peale mõne ohvitseri ja 2 kirjutaja kedagi. Meeskonna nimekirja nähes, ei leidnudki rohkem, kui 10—15 nime. Mõni päev seal viibides, sain kokku kolonel Luigaga, kes Narva alt Tallinna oli sõitnud, et siin kiiresti formeerida vabatahtlist surmapataljoni. Minule ettapanekut tehes, olin kohe nõus. Et küll mõne päevase mobilisatsiooni läbi oli kogunud 1. rügemendi mõni hea sada meest, aga kõigi nende hulga ei leidunud rohkem, kui 3 meest, kes oleksid vabatahtlikult liinile läinud. Sellegi poolest väljaspoolt koondasime 60 meest ja nendestki pooled koolipoisid. Sõitsime Tapa alla, kuhu ka juba punaväe osad olid jõudnud. Et meid vähe, ei saanud meie suuremat midagi ette võtta. Viimaks jagunesime kolmeks, iga soomusrongi peale 20 meest. Mina sain 3-da rongi peale, kuhu ka kolonel Luiga ülemaks jäi. Mind nimetati rühma ülemaks. Nüüd oli asi korras ja alga-

Noorem-allohvitser Karl Kümmel.

Vabaduse Risti II liigi 3. järgu kawaler.

Sündis 17. märtsil 1901 aastal Tartu linnas. Hariduse sai Tartu realkoolis. Astus Tartu kooliõpilaste pataljoni 15. mail 1919 a., kust varsti Kuperjaanovi partisaanide pataljoni üle läks. Sai lahingus haavata Pihkva all Fomkina küla juures. Võttis osa kõigist pataljoni poolt löödud lahingutest. Ülesnäidatud vahvuse eest on annetatud temale II liigi 3. järgu Vabaduse Rist. Praegu on tema teenistuses 1. soomusrongide rügemendis.

sime punastega jõudu katsuma. Alguses paistis natukene kahtlane, sest neid oli mitmekümne kordselt rohkem. Et juba mõned vähemad kipsud-kapsud nendega proovi tegime, jõudsime otsusele, et kas on nad söömata või on nad kahejalgsed jäned. Siis katsusime tõsisemalt ja algasime 9. jaanuaril hommiku vara mõlemalt poolt korraga neilt Tapat võtma. Siinpool Tapa mõisat saime vastamisi kokku, rind rinna vastu, ahelik aheliku vastu. Alguses paistis neile nõnda, nagu oleksime nalja nendega tulnud tegema, sest neid oli meie 3. soomusrongi vastu, kus meeskond kokku 280—300 meest, tervelt 3. rügementi. Tapa mõisa peale jooksisime 3 korda tormi, kuni viimaks nendel sõit sees oli. Meie rongi meeskonna kaotused oli 3 meest, seal hulgas mina, peast kuuliga kergesti haavatud. Siiski otsustasin mitte Tallinna haigemajasse minna ja jäin kohale oma arsti ravitsusele. Nõnda valdasime Tartu, Valga, kuni jälle 5. märtsil Stakelni all granaadi läbi põrutada sain. Jäin jällegi kohale nagu eelmine kord; ainult viibisin mõned päevad tegevusetu. 17. mail Stakelni peale tormi jookstes ei õnnestanud. Kaotasime 40—50 haavatut, mõned surnutena. Seal sain ise elukardetavalt kuuliga rinnust haavata. Aga sellegi poolest paranes haav imevääriliselt ruttu. Võib olla, oli see mõjuavaldav, et sel korral

Landeswehr kibedasti peale tungis. Haav ei olnud küll veel terve, alles lahti, aga sellegi poolest võisin pool kõveras käia. Siis otsustasin liinile pääseda, et nendega ka proovi teha. Vabalt seda haigemajast ei lubatud. Nõnda pidin salaja ära lippama. Sain vaevalt paar tundi kohal olla, kui vaherahu tehti. Sellega olin eesmärgilt kõrval ja pidin küllalt kurval meelel Tartu tagasi tulema. Siiski suure nurumisega sain haigemajast vabastatud, isegi lubati kolmeks nädalaks puhkusele. Puhkuse aega ei olnud võimalik mitte kõik ära tarvitada, sest Pihkva taga olid ägedad lahingud. Nõnda töttasin 6 päeva enne tähtaja lõppu rongile. Kaks lahingut läbi tehes ja kolmandal 22. aug Karamöschwi all pealetungimisel, jälle pidin parema

jala kaenla alla võtma ja Tartu tagasi tulema. 3 nädala pärast olin jälle rongil tagasi, ehk küll haav terve ei olnud, sest lootsin rongil edasi ravitseda. Et Narva taga punased kõvasti peale hakkasid tungima, sõitsime Narva väerinnale, kuhu meie esimest korda tulime, sest terve see aeg viibisime lõuna väerinnal. Nädala kahe pärast läks meie dessant ühes Kuperjaanovi partisaanidega Krasnaja Gorka operatsioonile. Tagasi tulles oligi varsti sõjale lõpp.

Nii siis pidin selle ühe aasta jooksul neli punaste saadetud kuuli proovima. Vabariigi Valitsuse poolt määrati mulle II liigi 3. järgu Vabaduse Rist“.

Kehaline kasvatus.

Sõjaväe kehalise kasvatused instituut Belgias.

Belgia kehalise kasvatused instituudi ülesanne on ette valmistada ohvitseride ja allohvitseride ja arendada kehalist kasvatust sõjaväes.

Selle asutuse põhikiri näitab, et see ei ole mitte ainult harilik sõjaväeline kool või kursus, mille ainus ülesanne ette valmistada ohvitseride ja allohvitseride võimlemise ja spordi instruktoreteks, vaid on tõeline kehalise kasvatused ülikool. Seal on ette nähtud kursused mitte ainult noorematele ohvitseridele ja allohvitseridele, vaid ka vanemohvitseridele ja sõjaväe arstidele.

Kooli koosseisu kuulub:

a) staap: 8 ohvitseri, 2 arsti, 21 allohvitseri, 3 sanitari, 1 reamees;

b) majanduskompani: 2 ohvitseri, 5 allohvitseri, 2 kapralit, 20 reameest.

Elarvesse võetud summa oli 1924 a. 73.614 franki; õpilasi instituudis 160.

Belgia kehalise kasvatused instituudi organisatsiooni eeskujuks on võetud Stokholmi instituut, mis juba üle 100 aasta vana, ja Genfi ülikooli juures olev kõrgem kehalise kasvatused instituut. Õpeaeg on kahes järgus, kummagi kestvus 10½ kuud.

Kursused sarnanevad samasugustele kursustele teistes riikides, iseäranis põhjamaades.

Võetakse läbi muu seas ka järgmised ained: füüsika ja keemia ühenduses isiku füüsilise arenemisega, anatoomia, üldine füsioloogia, pädagoogika jne., sest kehaline kasvatus on teadus sõna tõsisem mõttes, millel on oma täpsed bioloogiale põhjendavad seadused ja iga edusamm bioloogia teaduses avaldab paratamata mõju kehalise kasvatused peale, mis peab sammu pidama esimesega.

Vanemohvitseridel ei tule läbi teha kehalise kasvatused kursusi, nende jaoks on põhikirjas ette nähtud informatsiooni kursused, mille kestvus on umbes 2 nädalat. Nende informatsiooni kursused eesmärgiks on anda vanemohvitseridele üldiseid näpunäiteid kehalise kasvatused korraldamiseks ja kontroleerimiseks väe osades.

Põhikirjas on ettenähtud ka kursus arstidele, sest arst peab olema ohvitseri-instruktori abiline kõigis kehalise kasvatused küsimustes ja iseäranis füüsiliselt mittenormaalselt arenenud isikute kasvatamisel. Kuid arstide kursus ei ole seni veel tegevust alustanud arstide puuduliku arvu tõttu sõjaväes (Belgia sõjavägi kannatab kahtlemata arstide puudust). A. K.

Kaitseväe kehalise kasvatused kursused.

22. augustil s. a. lõpetasid Sv. ühendatud õpeasutuste juures korraldatud kaitseväe kehalise kasvatused kursused esimese lennuna järgmised sõjaväelased:

Sv. ühendatud õpeasutustest kapten Eduard Marguson, Ratsa-rügemendist noorem-leitnant Roland Hasenjäger, 2. soomusrongide rügemendist noorem-leitnant Alfred Johanson, 3. kahuväe rügemendist noorem-leitnant Kristjan Kutsar, 2. jalgväe rügemendist leitnant August Kala, 5. jalgväe rügemendist noorem-leitnant Felix Breede, Sv. ühend. õpeas. noorem-leitnant Johann Madisson, Sakala jalgväe rügemendist noorem-leitnant August Darsch, II diviisi kahurväest noorem-leitnant Ralf Kolga, I diviisi kahurväest noorem-leitnant Roman Tschernitsky, 10. jalgväe rüg. noorem-leitnant Robert Eichvaldt, Pioneer-pataljonist noorem-leitnant Harald Tomp, Merikindlusest noorem-leitnant Karl Viil, Lennuväe rüg. noorem-leitnant Johannes Juhkam, 7. jalgväe rüg. noorem-leitnant Eduard Lapp, Merijõudude staabist m. noorem-leitnant Arved Treumund, 7. jalgväe rüg. leitnant Ernst Kull. Sakala jalgväe rüg. leitnant Ervin Braunschweig'il ja I soomusrongide rügemendist noorem-leitnant August Laas'il on järelkatse võimlemises ühe aasta kestvus.

Nende kursused tagajärgede ja saavutuste kohta ütleb Sõmin. omas käsukirjas 27. aug s. a. nr. 407 järgmist:

„Kursused lõpul korraldatud praktilistel katsetel selgus, et kursustel on liig palju pandud ohvitseride individuaalse kehalise arendamise peale ja võrdlemisi vähe tähtsust antud instruktoreimise oskuse omandamisele, mille tagajärjel ohvitserid-kursandid ei suutnud end instruktoreina sama hästi maksma panna, kui täitjatena. Iseäranis silmapaistev oli see võimlemise juures. Võimlemise instruktoreimisel ei olnud küllalt järjekindlust, puudus algatusvõime, domineeris shabloonilikkus. Kergejõustiku alased on harrastatud ühekülgset, harjutades ainult teatavaid üksikuid kehasi. Ujumisele, tema suurest tähtsusest hoolimata, on pühendatud liig vähe tähelepanu ja aega. Õpetajate-instruktorite töös tundub ühtluse puudus.

Üldiselt on aga kehalise kasvatused kursustel tehtud palju viljakat tööd, mis näitab hääd püüdumist niiaasti kursused ülema kui kõigi õpetajate-instruktorite, kui ka kursused komandeeritud ohvitseride poolt. Ühtlasi tuletan viimastele meelde, et ei tohi piirduda ainult kursustel omandatud teadmistega, vaid igaühe kohus on end ka edaspidi nii teoreetiliselt, kui ka praktiliselt alati täiendada, et täita edukalt omi ülesandeid kaitseväe kehalise kasvatused alal.“

Sõjaministri käsukiri Nr. 429.

Tallinnas, 9. septembril 1924 a.

(Kindralstaap)

Viimased sõjad on näidanud, et taktikalisele hästi ettevalmistatud ja tehniliselt hästi varustatud väeosad

ei ole lahingutes oma ülesannete täitmisel sagedasti suutnud saavutada neid tagajärgi, mis nad oma ettevalmistust silmas pidades oleks võinud anda. Sarnaste ebaõnnestunud ettevõtete osaliseks põhjuseks on olnud suurema arvu üksikute võitlejate ja seega ka tervete väeüksuste puudulik keheline areng, mille tõttu ei suudetud ilmutada rasketes sõjaoludes küllaldast füüsilist vastupidavust ja liikumise väledust. Sarnast vastupidavust ja liikuvust ei saagi nõuda inimeselt, kelle hingamine on korratu ja kelle lihased on liig nõrgad selleks, et olla karme ümberpaigunemistel ja hüpetel (tapva tule piirkonnas) ja tugev sõjariistade ning laske-moona kandmisel, väeosa kelle juhid ja sõdurid on kehaliselt arenenud ja karastatud, võib ilmutada aga maksimumi lahingvõimet.

Kehalise arengu puudulikusest on sagedasti tingitud ka lahingu suured kaotused. Lahingu kaotusi võib märksa vähendada, nõutavalt võitlejate kehalise aremise tasapinda tõstes.

Meie kaitseväge, kes arviliselt väike, peab olema vaimliselt moraalselt ja füüsiliselt iseäranis tugev.

Kaitseväge kehaline arenemine nõuab sihi- ja järjekindlat tööd juba rahuaajal.

Meie kaitseväes puudus senini eriline kehalise kasvatus juht, kes oleks juhtinud ja korraldanud väeosade kehalist kasvatust üldiselt ja vastavalt sõjategevuse nõuetele.

Ülemalnimetatud puudus on 1. augustist 1924 a. arvates kõrvaldatud sellega, et Kindralstaabi VI Osakonna koosseisu on üles võetud kaitseväge kehalise kasvatus juhataja koht.

Kehalise kasvatus juhataja tegevuse kohta panemaks maksma järgmised määrused:

Kehalise kasvatus juhataja juhik kehalist kasvatust kõigis sõjaväe osades ja asutustes, milleks tema on kohustatud:

1. Valvama kehalise kasvatus otstarbekohase teostamise järele väeosades ja asutustes.

2. Korraldama väeosades ohvitseride-instruktorite ja nende abide allohvitseride ettevalmistuse kehalise kasvatus alal.

3. Välja töötama väeosadele ja asutustele kehalise kasvatus teostamiseks tarvisminevad juhtnõud ja juhtima kehalise kasvatus õpekavade kokkuseadmist.

4. Ühtlustama kehalist kasvatust väeosades ja asutustes, hoolitsedes tema mitmekesiduse, huvitavuse ja kaasakiskuvuse eest.

5. Korraldama väeosades loenguid kehalise kasvatus vajaduse ja tähtsuse üld- ja sõjaväelises mõttes.

6. Välja töötama kehalise arenevuse katsete kavad, mille nõudmised on sunduslikud kõigile rivis teenivatele sõjaväelastele.

7. Kontroleerima sõjaväelaste kehalist arenemist ja kehalise kasvatus instruktorite võimeid väeosades ja asutustes.

8. Teostama väeosades ja asutustes sõjaväelaste kehalist mõõtmist ja koguma nende mõõtmiste andmeid sõjaväelaste kehalise aremise kindlaksmääramiseks sõjaväeteenistuse jooksul.

9. Korraldama Sõjaministri käsuga määratud alalisi ja ajutisi kehalise kasvatus kursusi.

10. Korraldama sportlisi mängu ja spordivõistlusi kehalise kasvatus tõstmiseks sõjaväes.

O. Amberg
Sõjaminister.

Paar sõna üleajateenijate vormist.

Kes viimasel aja „Sõdurit“ lugenud, see teab, et ohvitseride ja ametnikkude uued vormid on juba mitmete puhastustulest läbi käinud mis ka loomulik, sest tuleks arvestada ikka vormi kandjate arvamisega. Lubatagu siis ka paar sõna üleajateenijate uue vormi kohta.

Esimene nõue, mis igasuguse vormi juures esiplaanile kerkib, on see, et vorm peab hästi passima, peab kandja keha järele õmmeldud olema. Hästi passiva vormiga rühmavanem annab kas paraadil seistes, ehk tänaval marssides kogu rühmale kenama ilme ja rõõmsama väljanägemise. Teiseks ei pea unustama, et ka üleajateenijal tuleb teenistusest vabal ajal seltskonnas liikuda ja avalikkudes kohtades esineda. Hästi õmmeldud vorm annab seesugusel juhtumisel teatava soliiduse, mis omakorda aitab kaaskodanikkude lugupidamist sõjaväelaste vastu tõsta. Raske on aga valmisõmmeldud riiete hulgast täiesti keha järele passivat frentsi, pükse ja sinelit leida. Pealegi kui väljavaliik väga suur ei olegi. Ikka kas pigistab siit või on seal lai. Sel põhjusel ongi palju hakanud laskma väljaantavaid valmisriideid passivamaks ümber tegema, mis aga põrmugi odavam ei tule, kui täiesti uute õmblemine, olgugi, et oma rügemendi rätsepp õmbleb; raha tahab ta ikkagi saada. Seega on ühe ülikonna õmbluse peale kahekordne õmmelusraha välja antud. Kas ei oleks kõige lihtsam tee sarnase ebanormaalse nähtuse kõrvaldamiseks valmisriiete asemele üleajateenijatele sineli, frentsi, pükse ja pesuriie väljaanda naturaals s. o. samadel alustel nagu ohvitseridele. Saadud riidest laseks igamees ise omale oma keha järele vormi valmis õmmelda, muidugi kindla vormikirjelduse järele. Tekib küsimus — aga kuidas õmmelusrahaga? Üsna lihtsalt — on teada, et valmis sineli õmblus maksab riigile V. Valit-

suse töökojas niipalju ja nii suur summa antakse üleajateenijale ühes riidega välja. Samuti võiks toimetada frentsi, pükse, ja pesuriidega. Õmbluse vaheraha maksaks igamees juba omast taskust, mis igatahes vähema summa välja teeb, kui terve ülikonna lasta ümber teha. Ei oleks ju paha, kui väljaantava õmblusraha normist jatkaks terve õmmeluskulu katteks, aga praegust olukorda arvesse võttes, oleks sel tähendus ainult möödamminnes. Riiete tähtajad võiks jääda samad, mis praegugi. Saabaste asemele võiks säärsaapa nahad välja anda, ehk kui see tehnilistel põhjustel võimata, siis lihtsalt kroonu saabaste väärtus rahas. On ju teada, et praegu kannab iga üleajateenija parema meelega omal algatusel muretsetud säärsaapaid. Üleminekut võiks teostada 1-st jaan. 1925 a. alates. Loomulik, et riie siis juba tuleks aegsasti s. o. selle aasta det. kuus välja anda, et oleks võimalik lasta õigeks ajaks valmis õmmelda. Sarnane süsteem annaks võimaluse hakata esitusvormi muretsemise peale mõtlema, sest võimata on, näituseks, rügemendi aastapäeval samas vormis esineda, milles igapäev õppusel käid.

Siis veel paar sõna n.n. „uuest vormist“ enesest. Täitsa ebaõnnestanuks tuleb lugeda väeliigi tunnusemärgi asetamise kraale. Peaasi, et ei ole kaugeltki praktiline ja ei sobi seal kohal. Palju sündsam ja sobivam oleks asetada pagunile trafaretist käikse poole. Siis oleksid tunnusemärgid koos ja ei oleks tarvis, et ära tunda kust väeosast mees, hakata „jalgväe rügement“ otsima kraelt ja „2“ pagunilt. Iseäranis täbar on asi sineli juures. Meie Eesti sinelil on eeskujulik krae, mida külmaga võib üles tõsta ja isegi tripiga lõua alt kinnitada, et ta paremini üleval seisaks. Karaulis olles soe ja mugav. Sootuks teine lugu on kui kummagi krae nurga peal vaskne püss kuulipildujaga, mis külmaga, nagu metall

kunagi, külm ja niiske on ja lõuale põrmugi rahu ei anna. Pealegi ei ole ülestõstetud krae juures teda nähagi kuna pagunil ta teatavaks ilustusekski on.

Lõpuks tuleks üleajateenijatele lubada omal kulul väljaspool rivi teenistust soovi korral esitusevormi juures ka pikki pükse kanda poolsaabastega, muidugi ilma ärakäänamisteta (mansettideta). Vormi ühtlustamiseks

punase kandiga. See võimaldaks liikuda ka daamide seltskonnas, kes aga värskest viksitud säärsaapaid silma otsas sallida ei või, iseäranis, kui rietatud valgetesse kleitidesse.

Ülaltoodud muudatused ei nõuaks riigilt markagi ülearuheid kulusid, aga enamuse üleajateenijaid oleksid väga tänu ikud.

Üleajateenija J.-s.

Rohkem tähelepanu kaitsevaelaste välimusele ja wiisakusele.

Väga sageli on ajakirjanduses ja ka seltskonnas kirjutatud ja kalkuleeritud sõjaväelaste välimuse eest hoolitsemise ning ülalpidamise küsimust. Vastuväidetest hoolimata on lõppresultaadina alati saavutatud ühine otsus: „meie, Eesti sõjaväelaste seltskondline väljaastumise ja ülalpidamise tasapind ei ole nõutaval kõrgusel, ei ole jõudnud kõrgusele, millisel peaks olema haritud rahva distsiplineeritud kaitseväge.“

Igalpool ja igas kihtkonnas on aru saadud eelnimetust, kuid ikka on asi jäänud küsimuseks, mille üle võib vaielda, aga mitte otsust maksta panna. Üksikute garnisoni ülemate päevakäskudes või käsikirjes leidub küll paragraafe, mis nõuavad sõjaväelastel korralikku ülalpidamise ja välimuse eest hoolitsemise parandust.

Siiski ei anta sellele küsimusele sõjaväelaste hulgas väärilist tähtsust, või ei ole aeg veel kätte jõudnud selle küsimuse üldiseks kategooriliseks maksta panemiseks.

Käskkirje, võib olla ka sõjaväelaste enese kaine arusaamise tagajärjena, on viimasel ajal siiski märgata korralikuma välimuse ja sõjaväelasele kohase väljaastumise arengut, iseäranis üleajateenijate sõdurite keskel. Ajateenijatel sõduritel näib aga asja tähtsusest valitsevat veel vale arusaamine. Komblusmäärust ja riietamisest on ajateenijate keskel maad võtnud arvamine, millist küll olla ei tohiks. Küsides sõdurilt lohakuse põhjust, vastatakse lihtsalt, kauaks mind nüüd sõjaväkke saab, 18 kuud ja kaon; nagu kroonu mulle riided on annud, nii kannan neid, ja viisakus, see on ohvitseri-herrade asi.“ See vastus näitab väga selgelt kaitsevaelaste arusaamist viisakusest ja korralikkusest, ning kahjuks on see arvamine suurema osa meie kodu-kaitsjatele oma-seks. Kui sedä arvamist juhtide poolt juurtega välja ei katkuta, jääb meie kaitsevaelaste seltskondline ülalpidamise ja korralikkuse tasapind nulli peale, ja tõusu on peaaegu võimata ennustada, pigemini vähjakäiku tagasi.

Igas riigis ja igal ajajärgul on sõjaväelased viisakuse ja korralikkuse eeskujuks olnud, nii hästi sõnas, mõttes, kui teos. Kuigi see oli ja on tingitud valjuist sõjaväelise distsiplinaar säädusist, ikkagi on sõjaväelaste eneste sisemine vaba distsipliin ja arusaamine ses asjas väga mõduandev.

Ei või ju öelda, et Eesti kaitsevaelane on Vene „tibla“ sarnane, kellele isiklikku arusaamist pole ja kes iseseisvalt talitada ei suuda. Eesti kaitsevaelane on vähemalt rahvakooli lõpetanud, paljud keskkoolides käinud, järjelikult, haridust ja kultuuri näinud ja kuulnud inimesed ja nendele ei suudeta selgeks teha ja nad ise ei jõua aru saada sõjaväelaste ülamaist omadust. Uskumata nähtusi.

Tõuseb küsimus, kes on selles süüdi, et seltskonnas meie kaitsevaelastest halb arvamine valitseb. Tingimata on selles kõige rohkem süüdi meie sõdurite esimesed juhid — allohvitserid.

Üks näide, kuidas allohvitser demonstreerib paljude ees sõjaväe korda: Tänavat mööda liigub kompani, härra veltveebliga eesotsas (ohvitseri pole kompani koosseisus näha). Keegi sõduritest segab sammu takti, mida tähelepanelik rühmavanem kohe märkab, ligineb süüdlasele ja hakkab seda söimama ja valju häälega vanduma, ning sõnadega, mis isegi venemehele häbi teevad.

See on näide meie kaitsevaelaste noorema juhi tegevusest ja sarnaseid ning veel hullemaid võib ette tuua palju. Igaüks sarnaseist alandab seltskonna silmas kaitsevaelase isikut, tehes teda alaväärtuliseks ja vulgaarseks elemendiks.

Korratu välimuse ja sõjaväelastele mitte sündsate võtetega katsutakse sõdurite, eriti paljude meriväelaste poolt, üksteist üle lüüa: käed taskus, müts kuklas, suits näos, vaaruv käik ning mõte peas: „mina olen Vabariigi tugi, minu tegevusel ei pea piiri olema.“

Asjale aitab kaasa veel riietumine. Riigi poolt väljaantud varustus on suur ja viletsalt tehtud, sõduri kasvamine juure lisatud. Sõdur muidugi omast väiksest palgast ja tahtmisest ei suuda teha ümber teda (ja ei tohigi

ise! Toim. märkus), ning on sunnitud igalpool liikuma piiritaguse tiblana. Kuni see pahe kõrvaldatud pole, ei ole ka lootusi Eesti sõdurit korralikuma välimusega näha.

Enese individuaalse isiku ja kaitsevaelase parema ülesastumise ning viisakuse eest hoolitsemine on üks sõjaväe distsipliini kindlamaist tundemärkest, mida tuleb sõduritele iga sammu peal selgeks teha ja nõuda. Vastasel korral jääb sõdur igalpool pilgatud „joonapiks“ ja kaitseväge kohaks, kus viibimine igalehele meie seas natuke häbiks.

Kadett R. T.

Bootsmann Rudolf Mihkelson †.

18. septembril 1924 a. kell 18.35 min. uppus teenistuse kohuste täitmise juures Piirivalve Valitsuse vahilaeva nr. 1 bootsmann Mihkelson.

Rudolf Jaani p. Mihkelson sündis 1889 aastal 1. aprillil, Harju maakonnas, Kose kihelkonnas, Mihkli-Nigula talus. Hariduse sai Oru valla-koolis. Wene aeg oli mereväe teenistuses Balti laevastikus Strash'i ja vahilaevastiku staabi laeva Grif'i peal. Eesti vabadussõjas oli miiniristleja Lennuk'i peal. 1923 aasta kevadel astus Piirivalve Valitsusse teenistusse, kus seisis Piirivalve vahilaeva nr. 1. peal bootsmanniks.

Kaitseväe elu.

2. jalgväe rügemendi üleajateenijate allohvitseride kogu tegevusest. 1923 aasta algul umbes 15. jaanuaril algas tegevust 2. jalgväe rügemendi üleajateenijate allohvitseride kogu. Kogu ülesandeks on põhikirja järele allohvitseride eri ja üldise hariduse tasapinna tõstmine, sõjaväeliste küsimuste arendamine, kohuse ja autunde kasvatamine ja sõbraliku vahekorra alalhoidmine allohvitserkonnas. Peale ülesloetud ülesannete on veel ettenähtud majandusliselt kogu liigete vastastikune toetamine ja aitamine. Muidugi ei puudu ülesannete hulgast ka meelelahutuslised lõbustused, spordi harrastamine j. n. e.

Nende eesmärkide teostamise abinõudena on ettenähtud: laenukassa, kasiino (einelaud), raamatukogu ja lugemise laua asutamine, võimlemissaali korraldamine, kursused, loengud j. n. e.

Tähtendatud abinõudest on teostamist leidnud:

1. laenukassa ellu kutsumine, mille kapitaali kogu liikmed omavaheliselt kokku panevad (kuupalgast 300 mk.) ja kust võimaldatakse oma liigetele odava % laenu saamist vajaduse korral.

2. Ka kasiino on hiljuti oma tegevust alanud, kust jällegi kogu liigetele odavamalt toidusaamist võimaldatakse; kuid selle tegevuse peale mõjub tuntuvalt kohaste ruumide ja sisseseade puudus, samuti ka liigete laialiolek väeosa üksuste asupaikade tõttu. Peale selle on korraldatud ka üksikuid pidusid, kuna muude ülesannete tegelikule teostamisele kohaste ruumide ja tarviliste abinõude puudusel veel asutud ei ole.

Soovida jääb, et ka kavasse saaks võetud omavaheliste õpingide ellu kutsumine, mis õige väheste kuludega ühenduses, kuid kus võimalus avaneks igal allohvitseril oma võimiste arendamiseks. Aineid käsitamiseks leiduks liigagi palju. Kuid esijärjekorras oleks soovitav ja võiks arutusele võtta läinud vabadussõda ühes Eesti kui ka mõne teise väikerahva ajaloo käsitamise, tule-

viku sõjavõimalused, sõjatehnika j. n. e., mis iga tahes väimliselt rohkem annaks kui mõni kuivi ja tühi raamatukogu. Ülesloetud ained tohiks vististi kõiki huvitada, seepärast tuleks ka sellega nüüd talve tulekul otsekohe algust teha.

Kogu auesimeheks põhikirja järele on rügemendi üle kolonel S. Pinding, esimeheks veebel Eduard Abel.

Kogu tegevuse peale on halvavalt mõju avaldanud sagedane juhatuse liigete vahetus, mis tingitud on olnud liigete teenistusest lahkumistest, ümberpaigutamistest teistesse väeosadesse j. n. e. K.

Sügisene Tallinna garnisoni väeosadevaheline murdmaa jooks.

Tallinna garnisoni spordi komisjon otsustas 12. oktoobril s. a. ära pidada sügisese Tallinna garnisoni väeosade vahelise murdmaa jooksu võistlused. Võistlejate ülesandmise tähtaeg lõpeb 8. oktoobril kell 12. Nimekirjad ülesandmiseks tulevad saata Tondile Sv. ühendatud õpeasutuste garnisoni spordi komisjoni sekretärile n.-leitnant Lepp'ale.

Jooksu maa pikkus on 5—6 klm. Jooksu algus Tondilt suurtüki ladude piirkonnast Tallinna Vs. „Spordi“ aeda.

Võistlejate kogumine kell 9.30 Tondil Sõjaväe ühendatud õpeasutuste kadettide kasino juures. Võistluse algus kell 10.

Võistlejate riietus: müts, pluuse, püksid, säärsidemetes, poolsaapaste ja vöörihmaga. Rakmetes peab olema: vintpüss ilma täagita, kaks padrunitasku, seljakott ja sinei.

Meriväelastele on lubatud pikad püksid ilma säärsidemeteta.

Iga väeosa võib võistlustest osavõtjaid saata piiramata arvul.

S u r m.

Pimedus igalpool silmin,
külmus ja tarretus kulmin —
musta hangend verd,
nagu määrat merd.

On kuhjund kokku orud ja mäed,
kun tegutseman on olnud looduse väed —
inimkäed noored pidutseman,
elu on kodumaale pühitseman.

Energiliselt töötaman masinad,
ei näe neil jõud väsivat —
niidab inimkehj nagu loogu,
sellest aina võtab hoogu.

Orun hüppaman õudne surm,
rinnast kadund tal soojus, jää külm —
jälgib kehil, kel lahkuman elu,
nüüd verest värskest tunneb ta lõbu.

Kuu kahvatu kollane valgus,
vaatab, et korra saaks selgus —
palju kuule on tungind verre,
täagid pooleni pistet kerre.

Valun võitlevad verised käed,
nurmed kõik on korjustest kaet —
tasa liiguvad surijate huuled,
vaevalt sõnu, mis räägivad, kuuled.

Elu — noorus — nõrk voolab rinnast;
võtame kinni nüüd lähemast rinnast —
esiisade, Taarale voolgu me veri,
pühendus kodumaale mehi noori.

V. Tammemägi.

Suvistelt õpeväljadel.

Taganemine.

Üks programm Ameerika „hispaanlastele“.

Käesoleva huvitava artikli autor on laialt tuntud meksiklane Jose Vasconcelos. Ta kuulub Manuel Ugarte (Argentiina), Rufino Blanco, Tombona (Venezuela) ja teiste ladina-ameerika kirjanikkude rühma, kes jutlustavad Lõuna-Ameerika rahvaste poliitilist uuetsündi anglosaksi edasitungiva liikumise vastu. Käesolev artikkel on võetud Peru ülikoolide liidu endisele esimehele läkitatud kirjast, kes hiljuti maalt välja saadeti. Allpool toodud väljavõte on võetud Buenos-Ayres'is ilmuvast kirjanduslikust ja poliitilisest ajakirjast „Nosotros“ ja tõlge tehtud prantsuse keelest „La France Militaire“ järele.

Halb valitsus ei ole ühe inimese tuju, vaid seltskonna üldise korrupsiooni tagajärg. Türrannid valitsevad ja püsivad võimul sellepärast, et maal puuduvad julged ja iseseisvad kodanikud. Tänapäev ei tule arvestada jõukate klasside toetusega, sest nad võivad elada ühtemoodi kergesti igas ilmanurgas ja peavad paremaks välja rännata kui türrannia vastu võidelda. Meie aja-järgu lootus on töötajates. Ma mõtlen töötajate all kõiki neid, kes on sunnitud leiba teenima oma isikliku teenistusega, mida nad ühiskonnale pakuvad. Produktseerivate klassidel peab olema kontroll valitsuse üle, et kindlustada maa heaolekut ja panna uusi aluseid rahva vabadusele.

Meie poliitikameeste eksitus seisib selles, et nad lootsid reforme ülem kihilt, selle asemel, et neid oodata alamalt klassidelt. Ma mõtlen, kui olin maapagulasena Limas, andsid paljud julged ja suuremeelsed perulased oma usalduse ühele haritlaste ja vabameelsete erakonnale, kelle eesotsas seisis juhtide nõukogu, kuid kellel ei olnud vähematki ühendust alama rahvaga. Kui tulid poliitilised tagakiusamised, ei tõstnud rahvahulgad sõrmei nende kaitsmiseks ja selle tagajärg oli, et õnnetu koorekiht veel praegugi oma päivi viletsalt maapao üksilduses veedab, kus tema hääl ei leia mingit vastukaja ja nimelt sellepärast, et ta rahvast oma kavatsustesse üles ei võtnud. Ma mäletan, et vaidlesin selle küsimuse üle omal ajal uuendajate partei juhtidega. Arvestades nende hea tujuga, küsisin neilt: „Miks ei jäta teie vahel oma poliitilist agitatsiooni ja ei kasuta kihutustöö jaoks kogutud raha tänavate puhastamiseks ja tööle ergutamiseks?“ Tõtt ütelda, need edustajad ei olnud iialgi mõelnud tänavate sillutamise, eeslinnade korraldamise, ühenduste rajamise, koolide ava-

mise peale. Õnnetuseks on see nõnda meie ladina-ameerika maadel, sest kõik need asjad nõuavad rutulist tähelepanu. Ükski türrann ei ole maa heaks käekäiguks midagi nimetamisväärilist ette võtnud. Ta võib küll mõelda asutada puiesteed, et sellele oma nime anda, kuid tõesti kasulikke ettevõtteid, mis on edeneva tsivilisatsiooni tummadeks tunnusmärkideks võib saavutada ainult kogu rahva ühistööga. Need ei ole iialgi ühe inimese, vaid vabade ja töökatte kodanikkude generatsiooni töö.

Ma rõhutan rohkem seda punkti sellepärast, et näidata kuivõrd võhikud on meie poliitikud. Nad räägivad, vaidlevad, kuid viivad läbi harva tegelikult miljalgi. Mida meile tarvis läheb, see on sisemine tööpoliitika, mis on ümbritsetud ühiskondliku vabaduse ja õiglusega, kuid kõige pealt, mille eel peab käima ärras kutse tööle. Meie oleme rohkem kui ühe aastasaja võrra muust maailmast maha jäänud ja kadunud aega tagasi võita võime ainult töötades kaks korda rohkem kui teised rahvad, töötades ilma rihkedeta, ainsa sooviga, tõusta samale tasapinnale, kui rohkem edenenud rahvad. Perus, Mehikos, Tshiiles on võõrad ehitanud raudteed ja kunstitööd, nemad on kõigi tähtsamate ettevõtete eesotsas. Meie oma elanikud elavad poliitikast, oma varanduste sissetulekust ehk viletsatest riigipalkadest.

See on, millepärast meie ei ole suutnud iialgi tõusta iseseisvateks rahvasteks. Meie võtsime omaks mõned suveräniteedid, mis nagu vabanduseks tuletavad 20 ehk 30 korda aastas meeie mitte millegi eest löödud lahinguid. Nõnda vähenevad suurused ja kaotavad aupaistuse, nii inimestamisväärilised ja jaunid kui nad ka isenesest on, tõsised ajaloolikud vägiteod, mis moodustavad meie rahvusliku traditsiooni, sest iga inime töö väärib huvi ja mälestust ainult siis, kui ta on märksalt kaasa aidanud rahvuslikule ja vaimlisele edenemisele. Meie oleme rumalad uhked, kuid meil puudub enesest lugupidamine. Meie kujutame ennast kõrgema rahvana ilmas ja meil ei ole häbi elada parasiitidena maal, kus väljamaalased otsivad ja eksploateerivad looduslikke varasid ja juhivad kõiki suuri ettevõtteid.

Seni kui kestab eksploateerimine ja ebaõiglus alamate kihtide suhtes, lahutab vaen Ameerika „hispaanlasi“ ja teeb nad võimetuks nende väliste ja koduste vaenlaste vastu.

Needra protsess ja Läti „Põhja armee“.

Needra protsess on lõppenud. Karistus ei ole raske, on kahevõitluse karistus üliõpilasele — võib koguni olla, et amnestia pärastpoole vahele astub. See

kõik oleks Läti sisemine asi, mis meid midu ainult selle poolest võiks huvitada, et ka meie sellesse võitlusse Needra, valitsuse vastu olime kistud.

Kuid meie huvi on siin palju suurem, olgugi et Eesti ajakirjandus seda mitte näidata ei taha, vastu tulles Läti interpretatsioonile, mis meid nagu peaaegu ignoreerib, meid nagu pea olemasolnuksi ei tunnista võitlustes landesvehri ja Bermonditi vastu.

Protsess läks nii, nagu mõne päeva eest siin kohal ette kuulutatud: Läti ajakirjandus refereerib protsessi käiku nii, et Eesti osa Läti vabastamissõjast mitte millegina ei paista, Needra ise ega tema kaitse ei sõnda palju sellest argumentidest teha, et Needra mitte lätlaste vastu võidelnud ei ole, vaid eestlaste vastu, kes Lätis rekvireerivad, ning kohus ja prokuratuur ühes tunnistajatega hoiavad „materjalist kõrvale, mis „asjasse ei puutu“, see on, mis Eesti sõjaväe tegevust selles sõjas nii võiks valgustada, nagu ta oli. Ballod seletab isegi, et temal 9.500 meest on olnud ja tema niisama 17.000 enamlastest jagu oleks saanud, nagu ta jagu on saanud Bermonditi 50.000 mehest, ning polkovnik Osol seletab — „Rigasche Rundschau“ referaadi järele — kuidas kogu tegevus on olnud, kuidas organiseeriti, formeeriti ja tagasi löödi, ilma ütle mata, kes formeerijad ja tagasilööjad olid. Ah ei, siiski ütleb ta, et Roopi juures üks Läti eskadron sakslased segamini ajanud, nii et neil tiib paljaks jäänud ja siis olevat taganatud. Kes taganesisid, sakslased või lätlaste, sellest referaadist ei selgu, kuna meie teadete järele see Läti eskadron Roopi juures kadunud oli kui tina tuhka, nimelt siis, kui teda vaja oli.

Üldine pilt, mida selle protsessi kirjelduste järele saame, on siis see, et lätlaste landesvehri purustasid, õige küll, eestlaste abiga. Aga see abi paistab väga väikene olnud olevat. Ei oleks vast üldiselt vaja olnud, sest Ballod ütleb ju, tal olevat 9.500 meest olnud ning oleks nendega ka ilma abita valmis saanud, nii nagu ta Bermonditiga valmis olevat saanud.

Meil on see paha viis, et meie ohvitseri, kes meie sõjaajalugu kirjutavad, mingisuguse replemendi põhjal siis alamale sõjaväelisele kohustatäitmisele sunnime — nad ei suutvat siis oma suuremaid otsekohtseid kohustusi mitte täita. Meil on see halb viis, et sõjaajalugu niiviisi kuidagi trükis ei saa ilmuda. Sellepärast ei ole meie ajakirjandusel ka mitte niisugust ajaloolist materjali otse raamatust võtta, mis härrade Ballodi ja Osoli ajaloo värvimist korrigeeriks. Kuid see materjal on siiski olemas kirjalikult, aktides jne., nii et meie teda siiski julgelt võime tarvitada, äraoodates, kuna inimesed ja summad vabaks saavad, mis meie sõjaajaloo trükis ilmumist võimaldaks.

Nii siis: Ballodil oli 2.500—3.000 meest. Oleks tal 9.500 meest olnud, siis ei saaks ükski aru, miks ta landesvehri pealetungimisel tegevusetas seisis, miks ta meie kutse peale, meiega ühineda, eitavalt vastas. Ja 9.500 mehega oleks ta ometi hiilgavalt ka enamlaste vastu võinud võidelda.

Sest meil oli enamlaste vastu proportsioonis palju vähem ja meie löime neid igalpool.

Lubatagu väike kokkuvõte: Meil seisid enamlaste vastu lõuna frondil aprilli ja mai kuul:

2. diviis: 11 väeosa, 4.792 püssi, 275 mõõka, 68 kuulipildujat, 82 automaatpüssi, 14 kergest ja 2 rasket suurtükki.

Selle meie 2. diviisi vastu seisis enamlasti: 28 väeosa, 13.400 püssi, 205 kuulipildujat, 820 mõõka, 32 kergest ja 5 rasket suurtükki, kõige selle seas 8.400 punast lätlast.

Edasi seisis enamlaste vastu meie 3. diviis: 4 väeosa, 6.100 püssi, 178 mõõka, 21 kuulipildujat, 63 automaatpüssi, 10 kergest ja 4 rasket suurtükki.

Meie 3. diviisi vastu seisis enamlasti: 12 väeosa; 5.900 püssi, 86 kuulipildujat, 17 kergest ja 10 rasket suurtükki, 220 mõõka.

Nii siis seisis meie 10.892 mehe vastu umbes 20.000 enamlast, kusjuures reservis teine 20.000 oli, kokku 40.000 meest.

Härra Ballod ütleb, temal olevat 9.500 meest olnud ja tema vastu olevat 17.000 enamlast olnud ning ta oleks nendest ka jagu saanud. Ja meid paneb äärmiselt inestama, et tema 9.500 mehega mitte sellest kätputäiest jagu ei saanud, kuna meie oma 10.892 mehega 40.000 mehest mitte ei oleks jagu saanud, vaid jagu saime.

Aga meie teame ju, et temal ainult kuni 3.000 meest oli, et ta sakslaste vahel sisse oli kiilutud ja end liigutada ei saanud.

Selle kinnikiilutud oleku äratähendamisega oleksime siis enamlaste vastasest võitlusest juba landesvehri sõjani jõudnud, ning siin on huvitav meie ja Läti sõjajõudude vahekorra võrrelda.

Nagu juba teada, seisis Ballod oma kuni 3.000 mehega kinni kiilutud sakslaste vahel. Ning nüüd hakkab see Needra protsessis figureeriv „Põhja-Läti armees“ tegutsema. Tema koosnes — 2. Võnnu polgust. Sel 2. Võnnu polgul oli 600 püssi. Juure tuli reservist 500 püssi siis, kui vaherahu tehti, kui meie omad lahingud olime lõõnud ja sakslased kuni teiselepoole Düünat ajanud.

Kui vast veel „Põhja-Läti armees“ juttu võiks olla, siis võiks vast rääkida 2. Volme polgust (2. Volmeeras pulks). See aga ei seisnud sõjas landesvehri, vaid oli Kreuzburgi all enamlaste vastu. Tal oli 532 püssi ning temaga koos seisid seal veel Läti partisaanid oma 300 püssiga. Nii siis 832 püssi lätlasti, kuna meil seal võitlesid 1. ratsapolk, 8. polk, 1. polgu 1. pataljon, Peipsi rannakaitse pataljon ja 2. polk.

Aga landesvehri vastu „Põhja-Läti armees“, mis koosnes 600 püssist ja pärast vaherahu ajal juuretulevast 500 püssist oleme juba rääkinud — võitles Eesti poolt: 3. polk: 37 ohvitseri, 1.462 püssi, 17 kuulipildujat, 14 automaatpüssi; 6. polk: 56 ohvitseri, 1.603 püssi, 17 kuulipildujat, 29 automaatpüssi; 9. polk: 19 ohvitseri, 852 püssi, 2 kuulipildujat, 19 automaatpüssi; 1. p. 2. pat.: 39 ohvitseri, 450 püssi, 15 kuulipildujat, 11 automaatpüssi; Kuperj. pat. 18 ohvitseri, 530 püssi, 11 kuulipildujat; Kalevi Mal.: 12 ohvitseri, 376 püssi, 1 kuulipilduja, 3 automaatpüssi; Soomur. 1.: 12 ohvitseri, 186 püssi, 17 kuulipildujat, 4 automaatpüssi; Soomur. 2.: 12 ohvitseri, 129 püssi, 13 kuulipildujat, 8 automaatpüssi; Soomur. 3.: 7 ohvitseri, 155 püssi, 20 kuulipildujat, 7 automaatpüssi; Soomur. 4.: 8 ohvitseri, 76 püssi, 9 kuulip., 1 automaatpüss; 2. ratsap.: 16 ohvitseri, 297 püssi, 12 kuulipildujat, 7 automaatpüssi, 250 mõõka; Tallinna üksik eskadron: 65 mõõka.

Peale selle olid meil mere poolt tegevuses „Lennuk“, „Vambola“, „Lembit“, „Tasuja“ ühes traaleritega „Olev“ ja „Kalev“. Kui palju seal püsse, suurtükke ja kuulipildujaid oli, need arvud ei ole mul praegu käepärast. Kuid ka nemad sundisid sakslaste, inglaste ja ameeriklaste raadioid omast olemasolust tunnistust andma, omast väga tuntavast olemasolust Riia all.

Nii siis seisis „Läti-Põhja armees“ lahingute ajal Semitani juhatusel koos 600 mehest, peale lahingute Võnnu all koos Kurtenhofini 1.100 mehest. Meil selle vastu oli seal lahingutes umbes 6.000 meest. Ja nüüd kujuneb Needra protsessi järele asi nii, et lõvitöö tegid Läti 600 meest, kuna meie 6.000 üsna kõrvalist osa mängisid. Ainult oleks huvitav Läti kaotustest kuulda. Meil oli Kurtenhofi jaama juures neid üksi juba 127 meest, lätlastel vast kogu landesvehri sõja ajal niipalju.

Olgugi nüüd Läti rahva püüd, oma rahva vahvust, võimist ja nii kui nii suurt enesetunnet nagu kasvatada, et ta legende loob ja igal viisil oma ajalugu parandada püüab, siiski tohiksime nõuda, et see mitte

Suvistelt õpeväljadelt.

Tankidega pealetung suitskatte all.

tema naabri ja liitlase kulul ei sünniks. Meie ei saa oma aukartust keelata sellele sisemisele distsipliinile, millele allusid prokuratuur, kohus, tunnistajad, kaitsjad ja kaebelused, kuid meie nõuame siiski ajaloo õigekstunnistamist. Ainult sel viisil on võimalus meie kui liitlase usalduse võitmine.

Meie avalik arvamine aga peaks ühte osagi sellest sisemisest distsipliinist näitama. Meie rahva-

esitus peaks igast erakonnast huvitatuid leidma, kes valitsusele küsimuse ette paneks, kas ja mida ta teha tahab, et meisse puutuv ajalugu mitte väänamise alla ei satu. Ning meil on ju küll ka Vabadus-Risti kavaleride nõukogu olemas, kes Vabaduse Risti rüütlitelt Ballodilt, Semitanilt ja Osolilt küsiks, kas nende seletused õigesti refereeritud on. Ja siis oma järeldused tegema. K.A.H. (Postimees Nr. 259 s. a.)

Sõjaväelised teated välisriikidest.

Läti.

Ehitusvalitsuse sõjaväelaste rinnamärk.

Läti sõjaministri poolt on kinnitatud ehitusvalitsuse sõjaväelaste rinnamärk. Märk seisab koos kahest neljanurgelisest, serviiti teine teisel seisvast tähest. Alumine neist on hõbedast, pealmine — segametallist. Pealmise märgi keskkohht on 19 mm. suuruselt kaetud musta emailiga, ühe mm. laiuse kirsipruuni kandiga: sellel 2 ristamisi lihvitud hõbedast-kirwest, walge email tähtedega „K. B.“, millede suurus 18 mm., kirwe warte pikkus on 29 mm. ja kirwe suurus 11×11 mm; tähe alumisel äärel, kirwe warte wahel, seisab mustast emailist 3 mm. kõrgune 1919. aastaarw. Tr.

Poola.

Ohvitseride teenistuse tingimused Poola piirikaitstes. Üuesti organiseeritavasse Poola piirivalve teenistusse võetakse ohvitserid vabatahtlikudena järgmistel tingimustel:

1. Teenistuse kestvus piirivalves on 2 aastat.
2. Praegune palk kõrgendatakse minimaalselt 25 protsenti.
3. Teenistus piirivalves loetakse sõjaväe teenistuseks.

Eesõigus antakse ohvitseridele-poissmeestele. Tingimata on nõutav väga hea attestatsioon. Ohvitseride nimekiri, keda piirivalve teenistusse kõlbulikkudeks leitakse olevat, avaldatakse erilises sõjaministri nimekirjas. K. U.

Rumeenia.

Rumeenia ohvitseride palkadest ja sõidu hinna alandamisest raudteel. Tihti on meie

ajakirjanduses olnud juttu mitmesuguste välisriikide ohvitseride palkadest, kuid Rumeenia ohvitseride palkadest pole tänani veel keegi sona võtnud. Need ei ole aga ka sealgi kuigi suured. Hiljuti olid Poola ohvitserid Rumeenias ringreisul, kus nad Rumeenia ohvitseridega kokku puutusid ning nende majanduseluga tutvusid. Sellest kirjutab Poola major Dunin-Vousovits, võrreldes Rumeenia ohvitseride palkasid Poola ohvitseride omadega, ja leiab, et need sugugi paremad ei ole. Rumeenia kindral-leitnant saaa palka 8000 leid kuus, mis võrdub 200 Poola zlotyle ehk 16.146 Emrk. Koloneli palk on 7200 leid, kolonel-leitnant 6000 leid, major 5200 leid, kapten 4800 leid, leitnant 3800 leid ja noorem-leitnant 3500 leid. Allohvitseride palgad oleksid: plutonir-major (meie veltveebel) 1800 leid, plutonir 1000 leid jne.

Omast palgast peavad Rumeenia ohvitserid iga kuu maksma 60 leid sõjaväelise kirjanduse peale. Ratsaväe ohvitserid, kelledel oma hobused, maksavad nende õnnetute juhuste vastu kinnitamise eest 50 leid kuus. (Rumeenia jalgväe ohvitseridel võivad hobused olla ainult majorist alates). Paljud Rumeenia ohvitserid on lahkunud sõjaväest ja teenistusse astunud eraellu, kus palga võimalused palju paremad. Siin peab tähendama, et paljud töölised Rumeenias saavad rohkem palka kui ohvitserid. Kuid paljudel Rumeenia ohvitseridel on omad mõisad, kust nad aga head sissetulekut saavad. Peale kõige on Rumeenia ohvitseridel ka igasugused soodustused, mida Poolas ehk ka meil Eestis ei ole. Nimelt saavad Rumeenia ohvitserid kaptenist alates raha laenata, kuni 10.000 leid korraga, mida lubatakse tasuta 8 aasta jooksul, makstes 72 leid kuus.

Rumeenia ohvitseride naiste peale võivad aga meie ohvitseride naised küll kadedad olla. Rume-

nia ohvitseride naised maksavad raudteel sõites ainult $\frac{1}{4}$ pileti hinnast, kuna meil täieliku hinna peavad maksma. Samuti maksavad ka Rumeenia ohvitserid raudteel sõites ettenähtud pileti hinnast

ainult $\frac{1}{4}$.

K. U.

Toimetuse märkus: Tuleb tähendada, et elukallidus on Rumeenias palju vähem kui Poolas ja meil Eestis.

Keelnurk.

Meie seaduste ja määruste keelest.

Seadustikkude ja määrustikkude keel ja stiil on harilikult kiiv, kokkusurutud ja täpne.

Sarnaseid stiili omadusi on peetud ülemalnimetatud teoste juures suureväärustistmaks.

Sarnasel stiilil ja keelel on tõesti ka omad väärtused: tema on klassiline ja arenemise poolest lõpulik, s. o. täiuslik.

Kuid sarnasel stiilil on ka omad suured pahed — tema on kättesaadav, nauditav ainult vähestele. Mis aga peaaegu — sarnases keeles kirjutatud seaduste ja määruste sisust arusaamine on sagedasti rahva hulka-dele, kellele seadus või määrus otsekohe määratud, raskesti arusaadab, kui sagedasti mitte täiesti. Ja mitte ainult rahvahulkadele, vaid sagedasti ka nimetatud seadusi ja määrusi käsitavaile ametnikkele.

Omal ajal kiitlesid oma seaduste kokkusurutud stiili omadustega iseäranis venelased. Nende seadused olid kokku võetud 24 raamatusse. Niisama kiitlesid nad ka sõjaväes maksma pandud distsiplinaar määrustiku paragraafide kokkusurutusega.

Kui võtame aga asja tegelikult, mis näeme siis? Et venelased ise aga neist kokkusurutuist seadustist ka aru saaksid, tuli Vene Valitseval Senatil anda nende kohta seletusi, mis trükituna tegid välja juba 24 hobuse koormat!

Milleks siis sarnane kokkusurutavus? Milleks siis kiitlemine kokkusurut stiiliga, kuna seda tegelikult pärast seaduse seletuse nime all 10 ja 100 kordselt lahjendada tuli.

Tuli ette ka juhtumisi, kus seadusest sai õieti aru ainult seaduse tegija ning, tema siit ilmast lahkudes, ei leitud enam kompetentset isikut ega asutust, kes teda oleks osand õieti seletada.

Missugune peab olema meie seaduste ja määrustikkude keel ning stiil?

Meie elame praegu demokraatlisel ajal ja oludes, kus laiemad rahvahulgad tegelikult riigielu juhtimisest osa võtavad. Meil enam jagu seadusi ja määruseid kir-

jutatakse ning antakse välja ja pannakse maksma rahva hulkade kohta otsekohe, vahenditult, ilma seaduse seletajate vahetalitusest.

Seepärast on loomulik ja tungivalt tarvilik, et seadus ja määrus oleks rahvale arusaadav, ei tekitaks väärmõistmisi.

Seda võib saavutada, kui hoitakse ära, esiteks, seaduse või määruse teksti liig kokkusurumisest, teiseks, kui katsutakse ette näha kõik võimalikud olukorrad, millele seadus või määrus peab vastust andma. Asja selgitamiseks ei pea siin sagedasti põrgatama ka üksikasjalikkude näidete toomise eest, kui muidu õiges ning täpses arusaamises kahelda võib.

Sarnane seisukord venitab küll seaduse paragraafi ja paragraafide arvu pikemaks, kui muidu, kuid selle juures on see hea omadus, et Riigikohtul või teisel seadust seletaval instantsil ei tule versta-pikkuseid seletusi anda.

Seaduse selgusel ja temast ka vähema sureliku poolt arusaamisel on ka veel suur praktiline, kantseleilik tähtsus.

Tema võimaldab ära jätta keskasutuste seadust-seletavate kantseleide pommitamise alamate asutuste poolt.

Sellega jääks ära suur hulk paberiuputust ja tööjõu kulutamist.

Küsi, kui suurte seletuste pärimise virnaga on külvatud Sm. Raha-Arve osakonda väeosade majanduse ülemate poolt komandeerimise raha maksmise asjus?

Samuti on nõutud tuhandeid seletusi ka mõnede teiste tühiste kuid tekstilt liig kokkuvõetud ja seetõttu sagedasti segaste seaduste ja käsukirjade kohta.

Neist järelepärimistest oleks sagedasti võinud üle saada ainult väikse selgitava tekstialuse näite toomisega seaduses eneses.

Siin toodud stiili ja keele nõudeid oleks tungivalt tarvis silmas pidada ka meie kaitseväge uue distsiplinaar määrustiku lõpulikul redigeerimisel.

P. U.

Raamat-teated.

Võimlemismängud koolidele.

Kokkuseadnud K. Hintzér. Eesti kirjast. ühisuse „Postimehe“ kirjastus Tartus 1924 a., hind 100 m.

Käesolev raamat ilmus mõne päeva eest. Tema on, nagu pealkirjas juba öeldud, määratud koolidele. Kuid mõnes asjas võib ta olla kohane ka sõjaväes käsitamiseks.

Raamatu sisu, ülesande ja otstarbe kohta ütleb väljaandja sissejuhatuses ise järgmist: „Võimlemise kõrval on mängudel, nõnda nimetatud võimlemise mängudel, kui abinõul kehalises kasvatuses suur tähtsus. Meie kitsastes oludes, kus meil õiged koolimajad puuduvad, on rakke kasvavat noortsugu võimlemisabil kehaliselt arendada, sest võimlemist niisugusel kujul nagu seda teisel käsitatakse, on meil võimata läbiviia. Meil puudu-

vad võimlemiseks ruumid, puuduvad sellekohased sisseeaded ja sellekohased õpetajad. Et kehalise kasvatusel alal midagi teha, tuleb meil koolides võimlemise mängusid laialdasemalt tarvitusele võtta. Ja see on meie oludes läbiviidav. Kui vahest kõige külmemal ajal peab kinnise ja tolmuse ruumiga leppima, siis on ikkagi võimalik suuremal jaol kooliajast mängusid väljas ehk vähemalt lah-tiste akende juures korraldada.

Meie olusid arvesse võttes, olen mängud nii valinud, et nad võimalikult väikest ruumi tarvitsaks, peale üksikute rühmmängude, mida väljas tuleb mängida. Samuti silmas pidades mängu vahendite vähesust ja kallidust, on mängud valitud niisugused, millest neid võimalikult vähe tarvis“.

Raamat sisaldab eneses järgmisi mängu.

Lihtmängud.

Jooksmängud:

Kured feele.
Noodas.
Õomaja.

Kullimängud:

Harilik kull.
Kükikull.
Kull seotud kätega.

Musta mehe mängud:

Must mees.
Konn ja varblased.
Nöid.

Kassi- ja hiiremängud:

Kolme palju.
Hiirepesa.
Jänes põõsas.
Täna viir.

Kaluris:

Saarlased.
Tühi ase ringis.
Hiir jookseb.
Ole väle.

Pallimängud: Tähtsamad pallivisked.
Eelmängud palli õigeviske ja püüdmise omandamiseks.

Lumesõda.
Kuninganna pall.
Petis.
Kütipall.
Põgenev pall.
Ringpall.
Jalgpall ringis.
Seisa.
Surmapall.

Kindlusevõtmine:

Kindlusevõtmine (teisend)
Pimesikumängud. Seisumängud:
Pimesikk.
Mikk ja sikk.
Kellukene.
Nöges.
Nuut ringis.
Nuut ringis (teisend)

Nuut ringis (teisend)
Aednik ja varas.

Rühmamängud.

Jooksumängud:

Õõ ja päev.
Talumehed ja külapoised.
Võta kinni.
Käes.
Eelharjutused teatejooksuks.
Lihtne võidujooks.
Võidujooks vahejooksudega.
Teatejooks.
Pulkade korjamine.
Kartulijooks.
Vilejooks.
Post.

Pallimängud:

Täna viir.
Teatejooksud palliga.
Nöörpall.
Kaptenimäng.
Kaptenimäng (teisend)
Korvpall.
Võrkpall.

Võistlus-maadlusmängud:

Kõievedamine.
Kukesõda (poistele)
Ratsavõistlus.

Lisa.

Jalutuskäikudel ja väljasõitudel korraldatavad mängud:
Rebasejaht.
Naljacad jooksud.
Jooks kolme jalaga.
Tagurpidi-jooks.
Koerajooks.
Jooks munadega.
Lonkav jooks.
Jooks kammitsas.
Meelitatv suutäis.
Jooks kotis.
Kütt ja metsloomad.
Politseinikud ja röövlid.
Sõjamäng.
Potikuning.

P. U.

Sport.

Pärnu garnisoni omavahelised kergejõustiku võistlused 23. ja 24. augustil 1924 a.

23. ja 24. augustil s. a. peeti Pärnus garnisoni omavahelisi kergejõustiku võistlusi spordiseltsi „Tervis“ platsil. Ilm oli vihmane ja mõjus tuntavalt võistluste tagajärgede peale. Võistluste tagajärjed olid järgmised:

100 meetri jooks:

1) N.-leitnant Martin Elendt, III div. õpek., 12,1 uus garnisoni rekord; 2) nr.-allohvitser Lembit Sprenk, III div. õpek., 12,4; 3) rm. Mendel Olei 6. jalgväe rüg. 12,4; 4) n.-allohv. Albert Teearu 6. jalgväe rüg. 12,5.

200 meetri jooks.

1) Rm. Mendel Olei 6. jalgväe rüg. 25 (uus garnisoni rekord); 2) n.-allohv. Voldemar Bluman III div. õpek., 25; 3) n.-allohv. Lembit Sprenk III div. õpek., 25,1; 4) aspirant Martin Markson 6. jalgväe rüg. 26.

400 meetri jooks.

1) Rm. Adolf Grenstöm 6. jalgväe rüg. 57,5; 2) rm. Mendel Olei 6. jalgväe rüg. 63,4; 3) n.-allohv. Albert Teearu 6. jalgväe rüg., 6 m. järel; 4) aspirant Martin Markson 6. jalgväe rüg. 10 m. järel.

1500 meetri jooks.

1) Rm. Jaan Rea, 6. jalgväe rüg., 5,10; 2) rm. Eduard Madisson III div. õpek., 1/2 m. järel; 3) rm. Johannes Evert III div. õpek. 15 m. järel; 4) Aleksander Sirenjev, III div. õpek., 20 m. järel.

5000 meetri jooks.

1) Rm. Aleksander Sirenjev, III div. õpek., 20,53 (uus garnisoni rek.); 2) rm. Eduard Roosi, III div. õpek. 20,58; 3) rm. Voldemar Ingerman, 6. jalgväe rüg. 21,23; 4) v.-allohv. Mihkel Oidermann, III div. õpek.

110 meetri tõkejooks.

1) n.-allohv. Albert Teearu, 6. jalgväe rüg. 19,2 (uus garnisoni rek.); 2) n.-allohv. Nikolai Panov, III div. õpek., 19,3; 3) n.-allohv. Lembit Sprenk, III div. õpek., 20,1; 4) nr.-leitnant Martin Elenkt, III div. õpek. 20,2.

Kaugshüpe hooga.

1) n.-allohv. Lembit Sprenk, III div. õpek., 5,49 (uus garnisoni rek.); 2) n.-allohv. Nikolai Panov, III div. õpek., 5,40; 3) rm. Johannes Schwalbe III div. õpek., 5,32; 4) n.-leitnant Martin Elenkt, III div. õpek., 5,20.

Kõrgshüpe hooga.

1) Rm. Daniel Kull, 6. jalgväe rüg. 146; 2) n.-allohv. Lembit Sprenk, III div. õpek., 145 (151) (uus garnisoni rekord); 3) n.-allohv. Albert Teearu, 6. jalgväe rüg. 143; 4) n.-allohv. Nikolai Panov, III div. õpek., 141.

Kolmikhüpe hooga.

1) n.-allohv. Voldemar Bluman, III div. õpek., 11,23 (uus garnisoni rek.); 2) n.-allohv. Nikolai Panov, III div. õpek., 11,19; 3) n.-leitnant Martin Elenkt, III div. õpek., 10,98; 4) n.-allohv. Albert Teearu, 6. jalgväe rüg. 10,96.

Kuulitõukes tug. käega.

1) n.-allohv. Albert Teearu, 6. jalgväe rüg. 10,75; 2) rm. Aleksander Kasemets, III div. õpek., 10,39; 3) n.-allohv. Voldemar Bluman, III div. õpek., 9,80; 4) rm. Meinhard Karlep, 6. jalgväe rüg. 9,19.

Ketaheites tug. käega.

1) N.-allohv. Albert Teearu, 6. jalgväe rüg. 33,01; 2) n.-allohv. Nikolai Panov, III div. õpek., 29,54; 3) n.-allohv. Voldemar Bluman, III div. õpek., 26,82; 4) n.-allohv. Lembit Sprenk, III div. õpek., 26,20.

Odaviskes tug. käega.

1) N.-allohv. Voldemar Bluman, III div. õpek., 40,45; 2) rm. Paul Alnek, III div. õpek., 38,20; 3) n.-allohv. Nikolai Panov, III div. õpek., 35,11; 4) rm. Johannes Schwalbe, III div. õpek., 34,10.

Granaadi viskes (Saksa nui).

1) N.-allohv. Nikolai Panov, III div. õpek., 56,65; 2) n.-allohv. Albert Teearu, 6. jalgväe rüg. 55,85; 3) rm. August Karukäp, 6. jalgväe rüg., 54,50; 4) rm. Aleksander Kasemets III div. õpek., 53,20.

Teatejooksus 800+400+2×200.

1) III diviisi õpekumpani meeskond 4:39,1 (uus garnisoni rek.); 2) 6. jalgväe rügemendi meeskond 70 m. järel.

50 meetri ujumises.

1) Rm. Gustav Hunt, 6. jalgväe rüg., 53,5; 2) v.-allohv. Johannes Kõrve, 6. jalgväe rüg., 54,1; 3) rm. Johannes Saar, III div. õpek., 56,1; 4) v.-allohv. Mihkel Oiderman, III div. õpek., 59,9.

50 meetri ujumine sv. viievõistlejatele.

1) N.-allohv. Karl Kohv, 6. jalgväe rüg. 52; 2) n.-allohv. Nikolai Panov, III div. õpek., 53; 3) v.-allohv. Mihkel Oiderman, III div. õpek., 59,9; 4) rm. Mihkel Erlagen, III div. õpek., 65.

100 meetri ujumine.

1) V.-allohv. Johannes Kõrve, 6. jalgväe rüg., 1:46,8 (uus garnisoni rekord).

500 meetri ujumine.

1) Rm. Vladimir Olmoos, 6. jalgväe rüg. 9:58,9 (uus garnisoni rekord).

Võistlustel said punkte ja võite väeosade järele:

1) III diviisi õpekumpani — 93 punkti ja 39 võitu; 2) 6. jalgväe rügement — 74 punkti ja 26 võitu.

Võistlejatest said punkte ja võite:

1) N.-allohv. Nikolai Panov, III diviisi õpek., 22 punkti ja 8 võitu; 2) n.-allohv. Albert Teearu, 6. jalgväe rüg., 21 punkti ja 8 võitu; 3) n.-allohv. Lembit Sprenk, III div. õpek., 15 punkti ja 6 võitu; 4) n.-allohv. Voldemar Bluman, III div. õpek., 15 punkti ja 5 võitu; 5) rm. Mendel Olei, 6. jalgväe rüg., 9 punkti ja 3 võitu; 6) n.-leitnant Martin Elenkt, III div. õpek., 8 punkti ja 4 võitu.

III. diviisi õpekumpani omavahelised spordivõistlused.

19—21. augustist 1924 a. said II diviisi õpek. omavahelised spordivõistlused Audru-laagris ärapeatud. Võistlustel saavutati allpool toodud tagajärgi:

Kaugshüpe hoota.

1) N.-allohv. Nikolai Panov, 2,64; 2) n.-leitnant Jakob Ernits, 2,59 3) n.-allohv. Lembit Sprenk, 2,56.

Kaugshüpe hooga.

1) N.-leitnant Martin Elenkt, 5,21; 2) n.-allohv. Lembit Sprenk, 5,20; 3) n.-allohv. Nikolai Panov, 5,13.

Kõrgshüpe hoota.

1) N.-allohv. Nikolai Panov, 1,20; 2) rm. Johannes Schwalbe, 1,15; 3) rm. Liiv, 1,15;

Kõrgshüpe hooga.

1) N.-allohv. Nikolai Panov, 150; 2) rm. Aleksander Räästas, 140; 3) n.-allohv. Lembit Sprenk, 140.

Kolmikhüpe hoota.

1) N.-allohv. Lembit Sprenk, 7,44; 2) n.-allohv. Nikolai Panov, 7,35; 3) rm. Aleksander Kasemets, 7,33.

Kolmikhüpe hooga.

1) N.-allohv. Lembit Sprenk, 10,91; 2) n.-allohv. Voldemar Bluman, 10,86; 3) n.-leitnant Martin Elenkt, 10,65.

Kepphüpe.

1) N.-allohv. Lembit Sprenk, 2,75; 2) n.-allohv. Nikolai Panov, 2,68; 3) n.-leitnant Martin Elenkt, 2,52.

Kuul tug. käega.

1) Rm. Aleksander Kasemets, 10,38; 2) n.-allohv. Voldemar Bluman, 10,25; 3) rm. Johannes Saar, 9,47.

Kuul mõlemi käega.

1) Rm. Aleksander Kasemets, 17,56; 2) n.-allohv. Voldemar Bluman, 16,59; 3) n.-allohv. Nikolai Panov, 16,55.

Ketas tug. käega.

1) N.-allohv. Nikolai Panov, 30,07; 2) n.-allohv. Voldemar Bluman, 28,46; 3) n.-allohv. Lembit Sprenk, 26,65.

Ketas mõlema käega.

1) N.-allohv. Nikolai Panov, 51,49; 2) n.-allohv. Lembit Sprenk, 50,53; 3) rm. Aleksander Kasemets, 47,42.

Oda tugevama käega.

1) N.-allohv. Voldemar Bluman, 42,24; 2) n.-leitn. Martin Elenkt, 36,10; 3) rm. Johannes Schwalbe, 34,34.

Granaat (Saksa nui).

1) N.-allohv. Voldemar Bluman, 61,25; 2) n.-allohv. Nikolai Panov, 56,25; 3) rm. Paul Taro 55,15.

Granaat (Saksa muna).

1) Rm. Aleksander Kasemets, 71,98; 2) n.-allohv. Nikolai Panov, 70,78; 3) n.-leitnant Martin Elendt, 66,30.

Granaat (Prantsuse-Schvoitsi).

1) N.-allohv. Nikolai Panov, 57,72; 2) rm. Aleksander Kasemets, 56,44; 3) n.-allohv. Voldemar Bluman, 55,59.

Patrulli jooks 1 klm. rakmetes.

1) IV rühma meeskond — 3 min. 45 sek.; 2) I rühma meeskond — 3 min. 52 sek.; 3) III rühma meeskond — 3 min. 57 sek.; 4) IV meeskond — 3 min. 58 sek.

Võistlejatest punkte ja võite said.

1) N.-allohvitser Nikolai Panov, 28 punkti ja 12 võitu; 2) n.-allohvitser Lembit Spreng, 16 punkti ja 12 võitu; 3) n.-allohv. Voldemar Bluman 15 punkti ja 7 võitu; 4) rm. Aleksander Kasemets 13 punkti ja 6 võitu; 5) n.-leitnant Martin Elendt, 8 punkti ja 5 võitu; 6) rm. Johannes Schvalbe, 3 punkti ja 2 võitu; 7) n.-ltn. Jakob Ernits, 2 punkti ja 1 võit; 8) rm. Aleksander Räästas, 2 punkti ja 1 võit; 9) Liiv, 1 punkt ja 1 võit; 10) rm. Johannes Saar, 1 punkt ja 1 võit; 11) rm. Paul Taro, 1 punkt ja 1 võit.

Ametlikud teated.

Vabariigi Valitsuse otsusega 19. sept. s. a. ühendatakse lipnikuks vanusega ülendamise päevast, reservi arvamisega: Sõjaväe ühendatud õpeasutustes aspirantide kursuse lõpetanud aspirant Morits Mällo, arvates 29. septembrist s. a.

Määratakse teenistusse: Kapten Ernst Assmann, reservist — Kindralstaapi, arvates 20. septembrist s. a.

Viiakse üle teenistusse: Meriväe nooremleitnant Aleksander Martinson, Merijõudude staabist — Läänemere laevastiku divisjoni, arvates 20. augustist s. a.

Viiakse üle teenistusse teenistuse huvides: Nooremleitnant Karl Preibach, 1. jalgväe rügemendist — Pioneer-pataljoni, arvates 20. sept. s. a.

Arvatakse reservi: Ajapikendusel olev lipnik Ernst Semiskar, arvates 15. septembrist s. a. Leitnant Georg Andrekson, 6. jalgväe rügemendist, arvates 20. septembrist s. a.

Arvatakse reservi koosseisude kitsendamise puhul: Kapten Harry Saebelmann, II diviisi staabist, arvates 6. sept. s. a.

Arvatakse erusse: Reservi lipnik Nikolai Nicklan — Tallinna sõjaväe haigemaja arstlise komisjoni otsusel, arvates 20. septembrist s. a. Sv. ühendatud õpeasutustest leitnant Johan Ristisaar — Tallinna sõjaväe haigemaja arstlise komisjoni otsusel, arvates 14. septembrist s. a. Reservi nooremleitnant Georg Enkelberg — Sõjaväe tervishoiu komitee otsusel, arvates 19. septembrist s. a. Tallinna sv. haigemaja arstlise komisjoni poolt 16. jaanuaril 1920 a. kaitseväge teenistuseks kõlbmatuks tunnustatud Balti pataljoni nooremleitnant Georg-Walter Stackelberg — arvates 19. sept. s. a.

Kustutakse ohvitseride nimekirjast: Reservi leitnant Eugen Lemmermann, kes surnud 8. sept. 1924 a., arvates samast kuupäevast. Reservi ohvitseri asetäitja Arthur Thomson, kes 31. märtsil 1923 a. surnud, arvates samast kuupäevast.

Sõjaministri käsukirjad.

Nr. 453.

Tallinnas, 19. septembril 1924 a.

Lahkuminevate tõlgitsemiste ärahoidmiseks käsin kaitseväge ohvitseride teenistuskäigu seadluse (R. T. Nr. 37/38—24 a.) §§ 176 ja 183 käsitamisel juhtnõuiks võtta, et arstlise komisjoni otsuse põhjal tervisparanduslikele puhkusele lubatud ohvitseridele kahe kuu jooksul palk ühes korteri, kütte ja valgustuse rahaga maksta tuleb täiel määral, haiguse puhul teenistuse kohuste täitmisest kõrvalolemise aja eest aga üle kahe kuu aasta jooksul maksetakse $\frac{2}{3}$ palka Vabariigi Valitsuse poolt 6. veebruaril 1920 a. wastuvõetud ajutise kodukorra määruste § 13 alustel (R. T. Nr. 26/27 — 1920 a.).

Alus: Kaitseväge ohvitseride teenistuskäigu seadluse §194.

O. Amberg.
Sõjaminister.

Nr. 460.

Tallinnas, 23. septembril 1924 a.

Panen maksma kõikide kaitseväes teenivate sõjaväe ametnikkude, sv. ametniku asetäitjate, üleajateenijate ja eraisikute kohta kaitseväge ohvit-

seride teenistuskäigu seadluse § 94, samuti nagu see paragrahv on maksev ohvitseride kohta.

Sellega lugeda maksvusetaks Sõjaministri päevakäsk Nr. 490 — 1922 a. ja Sõjaministri käsukiri Nr. 397 s. a.

P. Lill
Kindralstaabi Kindral-major,
Sõjaministri eest.

Käsukiri Tallinna garnisonile № 216.

18. septembril 1924 a.

(Väljavõte).

§ 4.

Jälle on tööajal edasi-tagasi jalutavaid kaitsevaelasi näha uulitsetel ja iseäranis Juhkentali vanakraami turul, kus nad, üksikult või gruppides liikudes kaubatelkide vahel kauplevad sealsete müüjatega enamjagu lihtsalt ajaviitmise pärast. Niisugusi kaitsevaelasi kogub seal iseäranis rohkesti Juhkentalis asuvatest väeosadest.

Ühes sellega paistab silma kaitsevaelaste puudulik riietus, nimelt ikkagi veel on näha sõdureid ilma õlalappideta, trafaretideta ja vastavate embleemideta, vaatamata selle peale, et kõigest

paar kuud tagasi pöörasin väeosade ülemate lähele selle asjaolu peale käsukirjaga № 151 § 5.

Nähtavasti sisemine kord väeosades ei ole küllalt kõvades kätes, sest seda peegeldab selgesti kaitsevälaliste korratu riietus ja nende ilma igasuguse eesmärgita ajaviitmine kõiksugu kaubitsete juures selle asemel, et vaba aega — mida vaevalt korralikus väeosas leidub, õppuste peale ja muuks kasulikuks otstarbeks ära tarvitada.

Kui ülemalkirjeldatud väärnähtused kõige lähemal ajal ei kao, olen sunnitud nendest sõjaministrile ette kandma radikaalsemate abinõude käsile võtmiseks.

J. Unt, kindral-majoor,
Tallinna garnisoni ülem.

Väljamaa sõjaajakirjandus.

Saksamaa.

Militär-Wochenblatt, 11. septembril 1924. Lahing Masuri järvede juures 8.—14. septembril 1914. Oberst-leitnant von Schäfer. — Maubeuge 1914 a. 7. septembri mälestuseks, Kindral von Zwehl. — Douaumonti fordil pommitamine 21 cm. müseritest 1914 a. Oberst Blümler — Üks Vene kindral ilma sõja kohta. G. Frantz — Vägede vähendamise äraandlikkus. Dr. Ernst Meier.

Prantsusmaa.

Revue d'Infanterie, 1. septembril 1924 a. Kuidas end äkiliste rünnakute eest hoida. Kolonel Alléhaut. — 3. kergete tankide pataljon Cutry — Saint-Pierre — Rige lahingus. Kolonel-leitnant Peraldi Fioreala. — Vastukülkkaitses pealetungil. Major Lennuyeux. — Kaadrite poliitika ajalooline sissejuhatus. Kapten A. Morel. — Püsside ja kuulipildujate laskemoon Prantsus- ja väljamaal. Kapten Pages. — Pärastsõjaegne taktika ja tema tarvitamine Idas. Kolonel-leitnant Clément Grancourt.

Üleskutse.

Vabadussõjast on juba mõni aasta möödunud. Seda mööda kuidas aeg kaob, muutub raskemaks vabadussõja sündmuse ja temast osavõtjate mälestuse jäädvustamine. Uute sündmuste ja elamuste mõjul hakkavad vanad mälestused tuhmuma. Ja paljudki, kes sõjast eluga pääsesid, on vahepeal maamulda varisenud, endaga osa minevikust kaasa viies. Et vabadussõja kangelaiste jäädvustamisele kaasa aidata, „Sõduri“ toimetuse avaldab „Sõduris“ vabadusristide kavaleride päevapilt. Seks pöörab toimetuse vabadusristide kavaleride poole, paludes neid oma päevapildi ühes elulooliste andmetega ja kangelaistöö kirjeldusega, mille eest vabadusrist annetatud, „Sõduri“ toimetusse, Tallinn, Pagari tän. Nr. 1, saata. Oleks soovitatav, et päevapilt sõjaajalt pärit oleks. Kes oma pilti tagasi ei soovi saada, selle pilt antakse Vabadussõja Muuseumile. „Sõduri“ toimetuse.

Toimetusele saadetud kirjandus.

Võimlemise mängud koolidele. Kokku saadnud K. Hintzer. Eesti Kirjastus-Ühisuse „Postimehe“ kirjastus Tartus 1924. 101 lehekülge, hind 100 marka.

Kirjawastused.

Tartus, K. P. Toimetusele võtab Teie soovitud kirjasaatjaks hakata tänuga vastu.

Tartus, I. K. Teie kirjutus läheb „Sõdurisse“. Teateid võtame igal ajal heameelega vastu.

Wastutaw toimetaja: E. Limberg.
Wäljaandja: Kindralstaap.

Ilmusid trükist

Kindralstaabi 6. osakonna väljaandel:

Jalgväe relvade materjaal-osa

K. k. Lewis (jalgväe mudel).

Üldine kirjeldus, õpetamise meetodid ja hoolekandmise reeglid jalgväe kompanidele.

K. k. Lewis'i lasketakistused.

Lisa jalgväe relvade materjaal-osa K. k. Lewis'i juurde.

Saada „Sõduri“ talitusest, Pagari tän. № 1, tuba 50.